



www.gofin.pl

PRZEGŁĄD PODATKU DOCHODOWEGO

nr 6 (366)

Dwutygodnik

ISSN 1429-3986

20.03.2014 r.

Dodatek nr

6

TRANSAKCJE WALUTOWE W RACHUNKU PODATKOWYM

I. ZASADY PRZELICZANIA TRANSAKCJI I USTALANIA RÓŻNIC KURSOWYCH..... str. 3

1. Przychody określone w walutach obcych str. 3
2. Koszty poniesione w walutach obcych str. 4
3. Warunki zastosowania metody rachunkowej ustalania różnic kursowych..... str. 4
4. Ogólne zasady ustalania różnic kursowych metodą podatkową str. 5
5. Jaki kurs jest „kursem faktycznie zastosowanym”? str. 6

II. PRZYCHODY I KOSZTY W WALUTACH OBCYCHstr. 7

1. Jak obliczać różnice kursowe przy transakcjach handlowych? str. 7
2. Kurs waluty stosowany do przeliczenia kosztów z tytułu podróży służbowej pracownika..... str. 10
3. Kompensata zobowiązań i należności wyrażonych w walucie obcej str. 11
4. Koszty z tytułu zakupu towarów z importu str. 13
5. Uregulowanie zobowiązania walutą zakupioną w banku str. 14
6. Nowe terminy wystawiania faktur a kurs waluty stosowany do wyceny kosztu poniesionego..... str. 15
7. Zakup paliwa za granicą..... str. 15
8. Składki na ubezpieczenia społeczne pracownika uiszczane za granicą str. 16
9. Różnice kursowe dotyczące VAT str. 17

III. USTALANIE RÓŻNIC KURSOWYCH OD WŁASNYCH ŚRODKÓW PIENIĘŻNYCHstr. 18

1. Wycena wpływu środków pieniężnych w walucie obcej na rachunek walutowy str. 18

2. Wycena wpływu środków pieniężnych w walucie obcej z rachunku walutowego	str. 19
3. Różnice kursowe na rachunku walutowym	str. 20
4. Kurs waluty obcej stosowany do wyceny operacji na rachunku walutowym.....	str. 21
5. Przelew waluty obcej z konta jednostki na zagraniczne konto jej oddziału	str. 22
6. Wycena rozchodu środków z rachunku walutowego według kursu historycznego	str. 23
7. Różnice kursowe na rachunku walutowym w części dotyczącej VAT	str. 24

IV. RÓŻNICE KURSOWE A WARTOŚĆ POCZĄTKOWA SKŁADNIKA MAJĄTKU TRWAŁEGOstr. 25

1. Cenę nabycia i koszt wytworzenia korygują różnice kursowe.....	str. 25
2. Różnice kursowe ustalane na podstawie przepisów podatkowych	str. 25
3. Różnice kursowe ustalane na podstawie ustawy o rachunkowości	str. 27
4. Zapłata za środek trwały w dniu wystawienia faktury.....	str. 28
5. Różnicy kursowej od niezapłaconej raty nie uwzględnia się w wartości początkowej środka trwałego	str. 29
6. Środek trwały częściowo sfinansowany kredytem walutowym	str. 30
7. Różnice kursowe na VAT a wartość początkowa środka trwałego	str. 31

V. INNE ZAGADNIENIAstr. 31

1. Różnice kursowe w postaci salda.....	str. 31
2. Kredyt otrzymany w euro i spłacany w złotych	str. 33
3. Przewalutowanie zobowiązania.....	str. 33
4. Wydatek w walucie obcej niestanowiący kosztu podatkowego	str. 34
5. Jaki kurs waluty do ustalenia podatku u źródła?.....	str. 35

Segregatory i boksy



do przechowywania Czasopism
i dodatków Gofinu

Segregatory i boksy
pomogą zachować porządek i chronologię
prenumerowanych periodyków.

Cena brutto
segregatora: **6 zł**

Cena brutto
boksu: **3 zł**

Szczegóły i zamówienia na **www.sklep.gofin.pl** lub **tel. 95 720 85 40**

Wyjaśnienia zawarte w niniejszej publikacji dotyczą przepisów ustawy z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych (Dz. U. z 2012 r. poz. 361; ost. zm. w Dz. U. z 2014 r. poz. 223) oraz ustawy z dnia 15 lutego 1992 r. o podatku dochodowym od osób prawnych (Dz. U. z 2011 r. nr 74, poz. 397; ost. zm. w Dz. U. z 2014 r. poz. 40) – zwanych dalej odpowiednio: updof i updop.

I. ZASADY PRZELICZANIA TRANSAKCJI I USTALANIA RÓŻNIC KURSOWYCH

1. Przychody określone w walutach obcych

W obrocie gospodarczym kontrahenci mogą przeprowadzać transakcje zarówno w walucie krajowej, jak i zagranicznej. Transakcje w walutach obcych wymagają jednak dla potrzeb podatkowych przeliczenia na walutę polską.

WAŻNE

Przychody w walutach obcych przelicza się na złote według kursu średniego ogłaszanego przez NBP z ostatniego dnia roboczego poprzedzającego dzień uzyskania przychodu (art. 11a ust. 1 updof i art. 12 ust. 2 updop).

Za przychody z działalności gospodarczej uważa się kwoty należne, choćby nie zostały faktycznie otrzymane, po wyłączeniu wartości zwróconych towarów, udzielonych bonifikat i skont (art. 14 ust. 1 updof i art. 12 ust. 3 updop). U podatników VAT przychód ustala się po pomniejszeniu go o należny podatek VAT.

Na podstawie art. 14 ust. 1c updof i art. 12 ust. 3a updop, za datę powstania przychodu z działalności gospodarczej uważa się zasadniczo dzień wydania rzeczy, zbycia prawa majątkowego lub wykonania usługi albo częściowego wykonania usługi, nie później niż dzień:

- 1) wystawienia faktury albo
- 2) uregulowania należności.

W przypadku gdy strony ustalą, że usługa jest rozliczana w okresach rozliczeniowych, wówczas za datę powstania przychodu uznaje się ostatni dzień okresu rozliczeniowego określonego w umowie lub na wystawionej fakturze, nie rzadziej niż raz w roku (art. 14 ust. 1e updof i art. 12 ust. 3c updop). Ten sposób ustalania momentu powstania przychodu stosuje się również do dostaw energii elektrycznej i ciepłej oraz gazu przewodowego (art. 14 ust. 1h updof i art. 12 ust. 3d updop).

W przypadku otrzymania przychodu z działalności gospodarczej, do którego nie stosuje się art. 14 ust. 1c, 1e i 1h updof i odpowiednio art. 12 ust. 3a, 3c i 3d updop, za datę powstania przychodu uznaje się dzień otrzymania zapłaty. Wynika to z art. 14 ust. 1i updof i art. 12 ust. 3e updop. W takiej sytuacji momentem uzyskania przychodu jest data faktycznego otrzymania przez podatnika określonej kwoty pieniędzy, czyli dzień otrzymania gotówki lub data wpływu środków pieniężnych na rachunek bankowy, albo data otrzymania przekazu pocztowego.

2. Koszty poniesione w walutach obcych

Na gruncie ustaw o podatku dochodowym, koszty wyrażone w walutach obcych przelicza się na złote według średniego kursu NBP z ostatniego dnia roboczego poprzedzającego dzień poniesienia kosztu.

Za koszt poniesiony, zgodnie z art. 24c ust. 7 updog i art. 15a ust. 7 updog, uważa się koszt wynikający z otrzymanej faktury (rachunku), a w razie ich braku – innego dowodu.

WAŻNE

Do przeliczenia wartości kosztu poniesionego w walucie obcej, udokumentowanego fakturą (rachunkiem) albo innym dowodem, należy przyjąć datę poprzedzającą datę wystawienia stosownego dokumentu.

Natomiast data zaksięgowania tych dokumentów pozostaje bez wpływu na kurs przyjęty do wyceny kosztu poniesionego w walucie obcej. Podobnie uważają organy podatkowe, np. Dyrektor Izby Skarbowej w Katowicach, który w interpretacji indywidualnej z 6 sierpnia 2013 r., nr IBPBI/2/423-543/13/AP, stwierdził: „(...) przepisy updog w kwestii przeliczania kosztów uzyskania przychodów wyrażonych w walucie obcej należy rozumieć jednoznacznie. Ponieważ w opisanej sytuacji poniesione przez Spółkę koszty są dokumentowane fakturą od kontrahenta – to (...) właściwym kursem do przeliczenia kosztów dla celów podatku dochodowego od osób prawnych będzie kurs średni ogłaszany przez NBP z ostatniego dnia roboczego poprzedzającego dzień wystawienia faktury przez dostawcę”.

3. Warunki zastosowania metody rachunkowej ustalania różnic kursowych

Podatnicy prowadzący księgi rachunkowe mogą rozliczać różnice kursowe dla celów podatku dochodowego według jednej z dwóch metod:

- 1) tzw. podatkowej, określonej w art. 24c updog i art. 15a updog,
- 2) tzw. rachunkowej (bilansowej), o której mowa w art. 14b ust. 2 updog i art. 9b ust. 1 pkt 2 updog.

W przypadku wyboru metody bilansowej podatnicy mają obowiązek stosować tę metodę przez okres nie krótszy niż trzy lata podatkowe, licząc od początku roku podatkowego, w którym została przyjęta ta metoda. Ponadto podatnicy mają obowiązek w terminie do końca pierwszego miesiąca roku podatkowego, a w przypadku podatników rozpoczynających działalność – w terminie 30 dni od dnia jej rozpoczęcia, zawiadomić w formie pisemnej właściwego naczelnika urzędu skarbowego o wyborze tej metody.

Z art. 14b ust. 3 updog oraz art. 9b ust. 2 updog wynika, że podatnicy, którzy dla celów podatkowych wybrali metodę rachunkową rozliczania różnic kursowych, zaliczają odpowiednio do przychodów lub kosztów uzyskania przychodów ujęte w księgach rachunkowych różnice kursowe z tytułu transakcji walutowych i wynikające z dokonanej wyceny składników aktywów i pasywów wyrażonych w walucie obcej, a także wyceny pozabilansowych pozycji w walutach obcych.

Wycena składników aktywów i pasywów oraz pozabilansowych pozycji dla celów podatkowych powinna być dokonywana:

- na ostatni dzień każdego miesiąca i na ostatni dzień roku podatkowego lub

- na ostatni dzień kwartału i na ostatni dzień roku podatkowego albo
- tylko na ostatni dzień roku podatkowego.

Wybrany termin wyceny musi być stosowany przez pełny rok podatkowy i nie może być zmieniany.

W przypadku wyboru metody rachunkowej ustalania różnic kursowych podatnicy na pierwszy dzień roku podatkowego, w którym została wybrana ta metoda, zaliczają odpowiednio do przychodów lub kosztów uzyskania przychodów naliczone różnice kursowe ustalone na podstawie przepisów o rachunkowości na ostatni dzień poprzedniego roku podatkowego.

Podatnicy, którzy chcą zrezygnować z metody rachunkowej i przejść na metodę podatkową, muszą zawiadomić o tym urząd skarbowy do końca grudnia (osoby prawne do końca roku podatkowego poprzedzającego rok, w którym zamierzają z niej zrezygnować).

Dodać należy, że podatnicy prowadzących podatkową księgę przychodów i rozchodów nie mają możliwości ustalania różnic kursowych metodą rachunkową. Ta grupa podatników obowiązana jest ustalać różnice kursowe na podstawie art. 24c updof.

4. Ogólne zasady ustalania różnic kursowych metodą podatkową

Przepisy art. 24c ust. 2 i 3 updof oraz art. 15a ust. 2 i 3 updof wyraźnie określają sytuacje, kiedy dla celów podatkowych powstają różnice kursowe.

Dodatknie różnice kursowe powstają, jeżeli wartość:

- 1) przychodu należnego wyrażonego w walucie obcej po przeliczeniu na złote według kursu średniego ogłaszanego przez Narodowy Bank Polski jest niższa od wartości tego przychodu w dniu jego otrzymania, przeliczonej według faktycznie zastosowanego kursu waluty z tego dnia,
- 2) poniesionego kosztu wyrażonego w walucie obcej po przeliczeniu na złote według kursu średniego ogłaszanego przez Narodowy Bank Polski jest wyższa od wartości tego kosztu w dniu zapłaty, przeliczonej według faktycznie zastosowanego kursu waluty z tego dnia,
- 3) otrzymanych lub nabytych środków lub wartości pieniężnych w walucie obcej w dniu ich wpływu jest niższa od wartości tych środków lub wartości pieniężnych w dniu zapłaty lub innej formy wpływu tych środków lub wartości pieniężnych, według faktycznie zastosowanego kursu waluty z tych dni, z zastrzeżeniem pkt 4 i 5,
- 4) kredytu (pożyczki) w walucie obcej w dniu jego udzielenia jest niższa od wartości tego kredytu (pożyczki) w dniu jego zwrotu, przeliczonej według faktycznie zastosowanego kursu waluty z tych dni,
- 5) kredytu (pożyczki) w walucie obcej w dniu jego otrzymania jest wyższa od wartości tego kredytu (pożyczki) w dniu jego spłaty, przeliczonej według faktycznie zastosowanego kursu waluty z tych dni.

Z kolei na skutek odwrotnego kierunku zmian kursu walutowego, powstają ujemne różnice kursowe. Ujemne różnice kursowe powstają, gdy wartość:

- 1) przychodu należnego wyrażonego w walucie obcej po przeliczeniu na złote według kursu średniego ogłaszanego przez Narodowy Bank Polski jest wyższa od wartości tego przychodu w dniu jego otrzymania, przeliczonej według faktycznie zastosowanego kursu waluty z tego dnia,

- 2) poniesionego kosztu wyrażonego w walucie obcej po przeliczeniu na złote według kursu średniego ogłaszanego przez Narodowy Bank Polski jest niższa od wartości tego kosztu w dniu zapłaty, przeliczonej według faktycznie zastosowanego kursu waluty z tego dnia,
- 3) otrzymanych lub nabytych środków bądź wartości pieniężnych w walucie obcej w dniu ich wpływu jest wyższa od wartości tych środków lub wartości pieniężnych w dniu zapłaty albo innej formy wypływu tych środków lub wartości pieniężnych, według faktycznie zastosowanego kursu waluty z tych dni, z zastrzeżeniem pkt 4 i 5,
- 4) kredytu (pożyczki) w walucie obcej w dniu jego udzielenia jest wyższa od wartości tego kredytu (pożyczki) w dniu jego zwrotu, przeliczonej według faktycznie zastosowanego kursu waluty z tych dni,
- 5) kredytu (pożyczki) w walucie obcej w dniu jego otrzymania jest niższa od wartości tego kredytu (pożyczki) w dniu jego spłaty, przeliczonej według faktycznie zastosowanego kursu waluty z tych dni.

Źródłem powstania podatkowych różnic kursowych jest zatem:

- 1) poniesienie kosztu w walucie obcej,
- 2) uzyskanie przychodu w walucie obcej,
- 3) wpływ własnych środków walutowych,
- 4) otrzymanie zwrotu kredytu lub pożyczki walutowej,
- 5) spłata kredytu lub pożyczki walutowej.

WAŻNE

Różnice kursowe zwiększają odpowiednio przychody jako dodatnie różnice kursowe albo koszty uzyskania przychodów jako ujemne różnice kursowe (art. 24c ust. 1 updog i art. 15a ust. 1 updog).

5. Jaki kurs jest „kursem faktycznie zastosowanym”?

Dokonanie prawidłowej wykładni pojęcia „kurs faktycznie zastosowany” ma istotne znaczenie dla poprawnego ustalenia przychodów i kosztów wyrażonych w walucie obcej.

Stosownie do art. 24c ust. 4 updog i art. 15a ust. 4 updog, przy obliczaniu różnic kursowych uwzględnia się kursy faktycznie zastosowane w przypadku sprzedaży lub kupna walut obcych oraz otrzymania należności lub zapłaty zobowiązań. W pozostałych przypadkach, a także gdy do otrzymanych należności lub zapłaty zobowiązań nie jest możliwe uwzględnienie faktycznie zastosowanego kursu waluty w danym dniu, stosuje się kurs średni ogłaszany przez Narodowy Bank Polski z ostatniego dnia roboczego poprzedzającego ten dzień.

Do końca 2011 r. przepisy te stanowiły, że jeżeli przy obliczaniu wartości różnic kursowych nie jest możliwe uwzględnienie faktycznie zastosowanego kursu waluty w danym dniu, przyjmuje się kurs średni ogłaszany przez NBP z ostatniego dnia roboczego poprzedzającego ten dzień. Na tle stosowania tych przepisów w poprzednim brzmieniu dochodziło do sporów podatników z administracją podatkową. Przepisy zostały zmienione i po pewnym czasie utrwalił się pogląd, że jeśli nie dochodzi do rzeczywistej transakcji zakupu lub sprzedaży waluty (w związku z otrzymaniem należności i regulowaniem zobowiązań bezpośrednio na i z konta walutowego), zastosowanie kursu średniego NBP, przy obliczaniu różnic kursowych od własnych środków, jest jedyną możliwością.

I tak przykładowo Dyrektor Izby Skarbowej w Katowicach w interpretacji indywidualnej z 18 lipca 2013 r., nr IBPBI/2/423-486/13/AK stwierdził: „(...) *faktycznie zastosowany kurs*

waluty z określonego dnia to taki kurs, który rzeczywiście został użyty, a więc którym się posłużyło, wykorzystując go w danej operacji gospodarczej. (...) Użyte w art. 15a ust. 4 ustawy o pdop określenie »faktycznie zastosowany kurs waluty« oznacza taki kurs waluty, po jakim podatnik rzeczywiście sprzedał lub nabył walutę. (...) jeżeli nie występuje operacja sprzedaży lub kupna waluty obcej oraz nie dochodzi do przewalutowania otrzymanej należności lub płatconego zobowiązania z zastosowaniem kursu faktycznego, wówczas przy ustalaniu podatkowych różnic kursowych w przypadku otrzymania należności lub zapłaty zobowiązań począwszy od dnia 1 stycznia 2012 r. powinien być zastosowany kurs średni NBP z ostatniego dnia roboczego poprzedzającego ten dzień».

Za kurs faktycznie zastosowany danej waluty można przyjmować przykładowo kurs:

- sprzedaży obowiązujący w banku w dniu zakupu waluty (również wynegocjowany indywidualnie) – przy zakupie waluty w banku w celu zasilenia rachunku bankowego,
- kupna obowiązujący w banku w dniu odsprzedaży waluty (również wynegocjowany indywidualnie) – przy odsprzedaży waluty do banku (np. przełanie środków pieniężnych z rachunku walutowego na złotówkowy),
- zastosowany przez kantor – przy zapłacie zobowiązania za zakupione towary lub usługi walutą nabytą w kantorze,
- zastosowany przez kantor – przy zakupie waluty obcej wpłaconej następnie na własny rachunek walutowy lub przyjętej do kasy walutowej.

Ustawy o podatku dochodowym przewidują, że faktycznie zastosowany kurs waluty nie powinien być, w zasadzie, wyższy lub niższy od powiększonego lub pomniejszonego o 5% kursu średniego, ogłaszanego przez NBP, z ostatniego dnia roboczego poprzedzającego dzień faktycznie zastosowanego kursu waluty. Z tego względu organy podatkowe mogą wezwać podatnika do wskazania przyczyn uzasadniających zastosowanie kursu waluty, odbiegającego więcej niż o 5% od kursu średniego NBP. W razie niedokonania zmiany wartości lub niewskazania przyczyn, które uzasadniają zastosowanie faktycznego kursu waluty, organ podatkowy określi ten kurs opierając się na kursach walut ogłaszanych przez NBP (art. 24c ust. 5 updog i art. 15a ust. 5 updog).

II. PRZYCHODY I KOSZTY W WALUTACH OBCYCH

1. Jak obliczać różnice kursowe przy transakcjach handlowych?

Zapłata zobowiązania

Zapłata zobowiązania w walucie obcej może powodować powstanie różnic kursowych, które wpływają na zwiększenie odpowiednio przychodów lub kosztów uzyskania przychodów z działalności gospodarczej. Wskazuje na to treść art. 24c ust. 1 i ust. 2 pkt 2 oraz ust. 3 pkt 2 updog i odpowiednio art. 15a ust. 1 i ust. 2 pkt 2 oraz ust. 3 pkt 2 updog, które mają zastosowanie, w przypadku gdy podatnik stosuje metodę podatkową ustalania różnic kursowych.

Na podstawie powołanych przepisów, różnice kursowe powstają, gdy wartość poniesionego kosztu wyrażonego w walucie obcej po przeliczeniu na złote według średniego kursu NBP jest wyższa lub niższa od wartości tego kosztu w dniu zapłaty, przeliczonej według faktycznie zastosowanego kursu waluty z tego dnia.

Należy przy tym przyjąć, że koszt poniesiony, to koszt wynikający z otrzymanej faktury (rachunku) albo innego dowodu w przypadku braku faktury (rachunku). Z kolei dniem zapłaty jest dzień uregulowania zobowiązań w jakiegokolwiek formie, w tym w wyniku potrącenia wierzytelności (art. 24c ust. 7 updog i art. 15a ust. 7 updog).

Przykład

Przedsiębiorca zakupił towar za granicą. Z faktury wystawionej przez kontrahenta zagranicznego wynika, że wartość towaru wynosi 10.000 euro.

Na potrzeby ustalenia podatkowych różnic kursowych przedsiębiorca określa wartość kosztu w oparciu o zastosowanie dwóch kursów waluty:

- 1) ustala średni kurs NBP z ostatniego dnia roboczego poprzedzającego dzień wystawienia faktury przez zagranicznego kontrahenta, co pozwala mu ustalić wysokość tzw. kosztu poniesionego;*
- 2) w dniu dokonania zapłaty – stosuje do przeliczenia płatności w walucie obcej na złote kurs średni NBP z dnia poprzedzającego dokonanie płatności z rachunku walutowego, co pozwala ustalić wartość kosztu w dniu zapłaty.*

Średni kurs euro NBP z ostatniego dnia roboczego poprzedzającego dzień wystawienia faktury przez zagranicznego kontrahenta wynosił 4,02 zł/euro, a kurs średni NBP z dnia poprzedzającego dokonanie płatności z rachunku walutowego 4,03 zł/euro.

Ustalenie różnicy kursowej powstałej przy zapłacie zobowiązania:

$$10.000 \text{ euro} \times 4,02 \text{ zł/euro} - 10.000 \text{ euro} \times 4,03 \text{ zł/euro} = 40.200 \text{ zł} - 40.300 \text{ zł} \\ = - 100 \text{ zł}.$$

Koszt poniesiony okazał się niższy od wartości tego kosztu w dniu zapłaty. Powstała więc ujemna różnica kursowa, która zwiększyła koszty uzyskania przychodów.

Otrzymanie należności

W przypadku wystawienia faktury w walucie obcej przepisy podatkowe zobowiązują do przeliczenia na złote wyrażonych w walucie obcej przychodów podatkowych. W myśl art. 11a ust. 1 updog oraz art. 12 ust. 2 updog, przychód podatkowy w walucie obcej przelicza się na złote według kursu średniego NBP z ostatniego dnia roboczego poprzedzającego dzień uzyskania przychodu.

Przy zastosowaniu metody podatkowej, różnice kursowe powstają, gdy wartość przychodu należnego wyrażonego w walucie obcej po przeliczeniu na złote według kursu średniego ogłaszanego przez NBP jest niższa lub wyższa od wartości tego przychodu w dniu jego otrzymania, przeliczonej według faktycznie zastosowanego kursu waluty z tego dnia.

W sytuacji gdy wartość przychodu należnego wyrażonego w walucie obcej po przeliczeniu na złote według kursu średniego NBP z ostatniego dnia roboczego poprzedzającego dzień uzyskania przychodu będzie:

- niższa od wartości tego przychodu ustalonej w dniu jego otrzymania, przeliczonej według faktycznie zastosowanego kursu waluty z tego dnia – powstaną dodatnie różnice kursowe, które zwiększą przychód podatnika (art. 24c ust. 1 w zw. z ust. 2 pkt 1 updog i art. 15a ust. 1 w zw. z ust. 2 pkt 1 updog),

- wyższa od wartości tego przychodu ustalonej w dniu jego otrzymania, przeliczonej według faktycznie zastosowanego kursu waluty z tego dnia – powstaną ujemne różnice kursowe, które zwiększą koszty uzyskania przychodów (art. 24c ust. 1 w zw. z ust. 3 pkt 1 updof i art. 15a ust. 1 w zw. z ust. 3 pkt 1 updof).

W przypadku wpływu należności na rachunek walutowy nie można mówić o faktycznym, rzeczywistym kursie, który miałby służyć do wyceny tej operacji, gdyż nie została dokonana wymiana środków pieniężnych (np. zakup waluty od banku). A gdy do otrzymanych należności nie jest możliwe uwzględnienie faktycznie zastosowanego kursu waluty w danym dniu, stosuje się kurs średni ogłaszany przez NBP z ostatniego dnia roboczego poprzedzającego dzień otrzymania należności. Wynika to z art. 24c ust. 4 updof oraz art. 15a ust. 4 updof.

Przykład

Podatnik wystawił fakturę na 5.000 zł dla zagranicznego kontrahenta w dniu powstania przychodu ze sprzedaży towarów (wydania mu towarów). Średni kurs NBP z poprzedniego dnia wynosił 4,16 zł/euro. Stąd przychód na dzień jego powstania wyniósł 20.800 zł ($5.000 \text{ euro} \times 4,16 \text{ zł/euro}$).

Należność wpłynęła na rachunek walutowy podatnika. Kurs średni NBP z ostatniego dnia roboczego poprzedzającego dzień tego wpływu wynosił 4,17 zł/euro. Zatem przychód w dniu jego otrzymania wyniósł 20.850 zł ($5.000 \text{ euro} \times 4,17 \text{ zł/euro}$).

Przychód z dnia powstania okazał się niższy od przychodu z dnia jego otrzymania. Podatnik ujął w przychodach dodatnią różnicę kursową w kwocie 50 zł.

Dodać należy, że ustawodawca nie wymaga, by zapłata była dokonana przelewem. Dlatego z punktu widzenia ustalania różnic kursowych nie ma znaczenia forma płatności. Kontrahent może walutę obcą np. wpłacić do kasy. W tym przypadku do otrzymanych należności nie jest możliwe uwzględnienie faktycznie zastosowanego kursu waluty w danym dniu, stosuje się więc kurs średni ogłaszany przez NBP z ostatniego dnia roboczego poprzedzającego ten dzień.

Pobranie zaliczki lub przedpłaty w walucie obcej nie zmienia zasady, że tego rodzaju należność nie jest przychodem podatkowym. Jednak po wykonaniu świadczenia konieczne będzie przeliczenie uzyskanego przychodu na złote oraz rozliczenie różnic kursowych.

Przykład

Zgodnie z zawartą umową kupna-sprzedaży na konto walutowe spółki wpłynęła zaliczka od kontrahenta z Niemiec w kwocie 4.000 euro, tj. 40% należności za dostawę towarów. Wpływ waluty przeliczono po kursie średnim NBP z dnia poprzedzającego dzień otrzymania przedpłaty, który wyniósł 4,25 zł/euro, tj. $4.000 \text{ euro} \times 4,25 \text{ zł/euro} = 17.000 \text{ zł}$.

Po zrealizowaniu dostawy powstał przychód należny, który należało wycenić po kursie średnim NBP z dnia poprzedzającego dzień uzyskania przychodu, który wyniósł 4,30 zł/euro, tj. $10.000 \text{ euro} \times 4,30 \text{ zł/euro} = 43.000 \text{ zł}$.

Kwota zapłaty pozostałej części należności, tj. 6.000 euro, wpłynęła na rachunek walutowy. Wpływ waluty wyceniono po kursie średnim NBP z dnia poprzedza-

jącego dzień wpływu waluty, który wyniósł 4,28 zł/euro, tj. $6.000 \text{ euro} \times 4,28 \text{ zł/euro} = 25.680 \text{ zł}$.

Ustalenie różnic kursowych dotyczące:

a) zaliczki

$4.000 \text{ euro} \times 4,30 \text{ zł/euro} - 4.000 \text{ euro} \times 4,25 \text{ zł/euro} = 17.200 \text{ zł} - 17.000 \text{ zł} = 200 \text{ zł}$,

b) faktury końcowej

$6.000 \text{ euro} \times 4,30 \text{ zł/euro} - 6.000 \text{ euro} \times 4,28 \text{ zł/euro} = 25.800 \text{ zł} - 25.680 \text{ zł} = 120 \text{ zł}$.

Są to ujemne różnice kursowe (przychód należny okazał się wyższy od przychodu w dniu jego otrzymania) zwiększające koszty uzyskania przychodów.

2. Kurs waluty stosowany do przeliczenia kosztów z tytułu podróży służbowej pracownika

Pracownikowi wyjeżdżającemu w zagraniczną podróż służbową wypłaciliśmy zaliczkę w złotych. Aby ustalić wysokość wypłaconej mu kwoty, określiliśmy wysokość zaliczki w walucie obcej i przeliczyliśmy ją na złote według kursu średniego NBP z dnia wypłaty zaliczki. Natomiast koszty poniesione w związku z tą podróżą przeliczyliśmy na złote według średniego kursu NBP z ostatniego dnia roboczego poprzedzającego dzień rozliczenia delegacji. Czy różnica powstała między kwotą wypłaconą pracownikowi a kwotą podatkowych kosztów jest podatkową różnicą kursową, którą ujmuje się w przychodach lub kosztach podatkowych?

Różnica między kwotą wynikającą z rozliczenia kosztów podróży pomiędzy pracodawcą i pracownikiem, a ustaloną przez pracodawcę kwotą podatkowych kosztów poniesionych w związku z tą podróżą nie jest podatkową różnicą kursową.

Stosownie do § 20 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 29 stycznia 2013 r. w sprawie należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej (Dz. U. poz. 167), pracownik odbywający zagraniczną podróż służbową otrzymuje zaliczkę w:

- walucie obcej na niezbędne koszty tej podróży, w wysokości wynikającej ze wstępnej kalkulacji tych kosztów, lub
- złotych (za zgodą pracownika), w wysokości stanowiącej równowartość przysługującej pracownikowi zaliczki w walucie obcej, według średniego kursu NBP z dnia wypłaty zaliczki.

Rozliczenie kosztów podróży zagranicznej jest dokonywane w walucie otrzymanej zaliczki, w walucie wymienialnej albo w walucie polskiej, według średniego kursu z dnia jej wypłacenia.

WAŻNE

W celu ustalenia kwoty złotych zaliczki przysługującej pracownikowi z tytułu podróży służbowej należy stosować średni kurs złotego określony przez NBP z dnia wypłaty zaliczki.

Inny kurs należy stosować do przeliczenia podatkowych kosztów poniesionych z tytułu zagranicznej podróży służbowej. Przepisy ustaw o podatku dochodowym (art. 11a ust. 2 upod i art. 15 ust. 1 upod) stanowią bowiem, że koszty poniesione w walutach obcych przelicza się na złote według kursu średniego ogłaszanego przez NBP z ostatniego dnia roboczego poprzedzającego dzień poniesienia kosztu.

WAŻNE

Do przeliczenia kosztów zagranicznej podróży służbowej stosuje się średni kurs NBP z ostatniego dnia roboczego poprzedzającego dzień ich poniesienia (złożenia przez pracownika rozliczenia kosztów podróży).

Przykład

Pracodawca wysyłający pracownika w podróż służbową do Niemiec na podstawie wstępnej kalkulacji ustalił, że na pokrycie niezbędnych kosztów tej podróży powinien przekazać pracownikowi zaliczkę w wysokości 800 euro.

Zaliczka została wypłacona pracownikowi (za jego zgodą) w złotych, w kwocie 3.384 zł. Do przeliczenia zaliczki na złote zastosowano kurs średni NBP z dnia jej wypłacenia, który wynosił 4,23 zł/euro.

Po zakończeniu podróży pracownik przedstawił rozliczenie kosztów podróży na kwotę 754 euro. Przysługująca pracownikowi należność z tytułu kosztów podróży służbowej, po jej przeliczeniu według średniego kursu z dnia wypłacenia zaliczki, wyniosła 3.189,42 zł ($754 \text{ euro} \times 4,23 \text{ zł/euro}$). Pracownik wpłacił do kasy niewydatkowaną kwotę zaliczki, tj. 194,58 zł.

W celu ujęcia w kosztach podatkowych wydatków związanych z podróżą służbową poniesionych w walucie obcej pracodawca przeliczył je na złote, stosując średni kurs NBP z ostatniego dnia roboczego poprzedzającego dzień złożenia przez pracownika rozliczenia kosztów podróży, który w tym dniu wynosił 4,31 zł/euro. W kosztach uzyskania przychodów pracodawca ujął kwotę 3.249,74 zł ($754 \text{ euro} \times 4,31 \text{ zł/euro}$).

W związku z przyjęciem różnych kursów do przeliczenia zaliczki wypłacanej pracownikowi i do rozliczenia kosztów podatkowych powstanie różnica. Nie będzie to jednak różnica kursowa, którą uwzględnia się w przychodach lub kosztach podatkowych. Podatkowe różnice kursowe powstają bowiem wtedy, gdy koszt poniesiony jest wyrażony w walucie obcej i płatność dokonywana jest również w walucie obcej. Tymczasem w omawianym przypadku płatność była dokonywana w złotych, zatem nie powstały podatkowe różnice kursowe.

3. Kompensata zobowiązań i należności wyrażonych w walucie obcej

Spółka z o.o. posiada zobowiązania w związku z dostawami towarów i należności z tytułu wykonanych usług, w walucie obcej względem tego samego kontrahenta. Jaki kurs waluty spółka powinna zastosować do przeliczenia zobowiązania i należności uregulowanych w następstwie kompensaty?

Uregulowane w następstwie kompensaty zobowiązanie oraz „otrzymaną” w jej wyniku należność spółka powinna wycenić, stosując średni kurs NBP z ostatniego dnia roboczego poprzedzającego dzień kompensaty.

W rezultacie kompensaty dochodzi do uregulowania wzajemnych zobowiązań (ich wygaśnięcia). Dla celów podatkowych brak jest istotnej różnicy między wygaśnięciem zobowiązania walutowego (wierzytelności walutowej) w drodze zapłaty pieniężnej (przepływu gotówki między stronami), a wygaśnięciem takiego samego zobowiązania (wierzytelności) w wyniku potrącenia (kompensaty). Jak bowiem wynika z art. 15a ust. 7 updop, za dzień zapłaty przez dłużnika zobowiązania wyrażonego w walucie obcej (będący zarazem u wierzyciela dniem „otrzymania” przychodu) uważa się dzień uregulowania zobowiązań w jakiegokolwiek formie, w tym w wyniku potrącenia wierzytelności.

Z art. 15a updop wynika, że różnice kursowe zwiększają odpowiednio przychody jako dodatnie różnice kursowe albo koszty uzyskania przychodów jako ujemne różnice kursowe. Dodatkowo różnice kursowe powstają m.in., jeżeli wartość:

- 1) przychodu należnego wyrażonego w walucie obcej po przeliczeniu na złote według kursu średniego ogłaszanego przez NBP jest niższa od wartości tego przychodu w dniu jego otrzymania, przeliczonej według faktycznie zastosowanego kursu waluty z tego dnia,
- 2) poniesionego kosztu wyrażonego w walucie obcej po przeliczeniu na złote według kursu średniego ogłaszanego przez NBP jest wyższa od wartości tego kosztu w dniu zapłaty, przeliczonej według faktycznie zastosowanego kursu waluty z tego dnia.

Z kolei ujemne różnice kursowe powstają w razie odwrotnych relacji tych kursów, tj. m.in. gdy wartość:

- 1) przychodu należnego wyrażonego w walucie obcej po przeliczeniu na złote według kursu średniego ogłaszanego przez NBP jest wyższa od wartości tego przychodu w dniu jego otrzymania, przeliczonej według faktycznie zastosowanego kursu waluty z tego dnia,
- 2) poniesionego kosztu wyrażonego w walucie obcej po przeliczeniu na złote według kursu średniego ogłaszanego przez NBP jest niższa od wartości tego kosztu w dniu zapłaty, przeliczonej według faktycznie zastosowanego kursu waluty z tego dnia.

Stosownie zaś do treści art. 15a ust. 4 updop, przy obliczaniu różnic kursowych dotyczących należności i zobowiązań wyrażonych w walucie obcej uwzględnia się kursy faktycznie zastosowane w przypadku sprzedaży lub kupna walut obcych oraz otrzymania należności lub zapłaty zobowiązań. W pozostałych przypadkach, a także gdy do otrzymanych należności lub zapłaty zobowiązań nie jest możliwe uwzględnienie faktycznie zastosowanego kursu waluty w danym dniu, stosuje się kurs średni ogłaszany przez NBP z ostatniego dnia roboczego poprzedzającego ten dzień.

Jeżeli w danym dniu wynikającym ze złożonego oświadczenia lub wynikającym z umowy dochodzi do kompensaty wierzytelności (należności) podatnika wyrażonej w walucie obcej z jego zobowiązaniem również wyrażonym w obcej walucie, to dzień ten należy uznać za dzień „otrzymania” przychodu oraz jednocześnie za dzień „zapłaty” przez podatnika zobowiązania.

W przypadku kompensaty nie dochodzi do przepływu gotówki między stronami, czyli jej wpływu na rachunek bankowy lub do jej wypływu z takiego rachunku. Nie dochodzi również do zbycia lub nabycia takiej waluty przez podatnika. Nie jest zatem możliwe uwzględnienie faktycznie zastosowanego kursu waluty w danym dniu. Podatnik powinien wycenić uregulowane w wyniku kompensaty zobowiązanie oraz otrzymaną w jej wyniku należność, stosując średni kurs NBP z ostatniego dnia roboczego poprzedzającego dzień kompensaty.

Należy przy tym pamiętać, że na podstawie powołanych przepisów (tj. przy zastosowaniu podatkowej metody ustalania różnic kursowych) nie powstają różnice kursowe od tej części zobowiązania lub należności, która odpowiada wartości podatku VAT.

4. Koszty z tytułu zakupu towarów z importu

Spółka z o.o. dokonała importu towarów. Najpierw otrzymała fakturę. Natomiast towar wraz z dokumentem odprawy celnej – ze względu na procedurę odprawy celnej – dotarł do niej dopiero po miesiącu. Czy ustalając do celów podatkowych koszt poniesiony, prawidłowo spółka zastosowała kurs średni NBP waluty z dnia poprzedzającego datę wystawienia dokumentu SAD?

Nie. Do wyceny kosztu wyrażonego w walucie obcej spółka powinna przyjąć średni kurs NBP z ostatniego dnia roboczego poprzedzającego dzień wystawienia faktury.

Przepis art. 15 ust. 1 updog (zdanie drugie) określa, że koszty poniesione w walutach obcych przelicza się na złote według kursu średniego ogłaszanego przez Narodowy Bank Polski z ostatniego dnia roboczego poprzedzającego dzień poniesienia kosztu. Aby zatem prawidłowo wykazać koszty uzyskania przychodów, należy w pierwszej kolejności określić dzień poniesienia kosztu, a następnie zastosować właściwy kurs średni ogłaszany przez Narodowy Bank Polski.

Dzień poniesienia kosztu został zdefiniowany w art. 15 ust. 4e updog. Zgodnie z tym przepisem, za dzień poniesienia kosztu uzyskania przychodów uważa się dzień, na który ujęto koszt w księgach rachunkowych (zaksięgowano) na podstawie otrzymanej faktury (rachunku), albo dzień, na który ujęto koszt na podstawie innego dowodu w przypadku braku faktury (rachunku), z wyjątkiem sytuacji gdy dotyczyłoby to ujętych jako koszty rezerw albo biernych rozliczeń międzyokresowych kosztów.

Z powołanego przepisu wynika, że dla momentu uznania wydatku za koszt uzyskania przychodów istotna jest data, pod jaką koszt zaksięgowano. Zasada ta nie dotyczy jednak przeliczania kosztów uzyskania przychodów poniesionych w walutach obcych. Nie można bowiem ustalić wartości transakcji walutowej w przeliczeniu na złotówki w oderwaniu od zasad ustalania różnic kursowych.

W odniesieniu do różnic kursowych przepisy ustawy o podatku dochodowym od osób prawnych stanowią, że jeżeli wartość poniesionego kosztu wyrażonego w walucie obcej po przeliczeniu na złote według kursu średniego ogłaszanego przez NBP będzie wyższa od wartości tego kosztu w dniu zapłaty, przeliczonej według faktycznie zastosowanego kursu waluty z tego dnia – to powstają dodatnie różnice kursowe, a w sytuacji odwrotnej – ujemne różnice kursowe (art. 15a ust. 2 pkt 2 i ust. 3 pkt 2 updog).

Z art. 15a ust. 6 updog wynika, że przez średni kurs ogłaszany przez NBP należy rozumieć kurs z ostatniego dnia roboczego poprzedzającego dzień uzyskania przychodu lub poniesienia kosztu.

Z kolei art. 15a ust. 7 updog określa, co należy rozumieć pod pojęciem „koszt poniesiony”. Tak więc za koszt poniesiony uważa się koszt wynikający z otrzymanej faktury (rachunku) albo innego dowodu w przypadku braku faktury (rachunku).

WAŻNE

Do przeliczenia wartości kosztu poniesionego w walucie obcej, udokumentowanego fakturą (rachunkiem), należy przyjąć dzień roboczy poprzedzający dzień wystawienia faktury (rachunku).

Ponieważ w opisanej w pytaniu sytuacji poniesione przez spółkę koszty są dokumentowane fakturą, to właściwym kursem do przeliczenia kosztów podatkowych jest kurs średni ogłoszony przez NBP z ostatniego dnia roboczego poprzedzającego dzień wystawienia faktury przez dostawcę.

5. Uregulowanie zobowiązania walutą zakupioną w banku

Spółka akcyjna zakupiła od czeskiego kontrahenta towary. Przed dostawą towarów przekazała zaliczkę. Spółka nie posiadała koron czeskich, wobec tego bank przeliczył złote na korony i zrealizował przelew. Czy powstałe różnice kursowe są kosztem podatkowym?

Jeżeli w tym przypadku powstały ujemne różnice kursowe, to zwiększają one koszt uzyskania przychodów. Jeżeli natomiast powstały dodatnie różnice kursowe, to zwiększają przychody.

Przy transakcjach gospodarczych związanych z zakupem towarów lub usług dodatnie różnice kursowe zwiększają przychody podatkowe, jeżeli wartość poniesionego kosztu wyrażonego w walucie obcej po przeliczeniu na złote według kursu średniego ogłaszanego przez NBP jest wyższa od wartości tego kosztu w dniu zapłaty, przeliczonej według faktycznie zastosowanego kursu waluty z tego dnia (art. 15a ust. 1 i ust. 2 pkt 2 updog). W odwrotnej sytuacji powstają ujemne różnice kursowe, które zwiększają koszty podatkowe (art. 15a ust. 1 i ust. 3 pkt 2 updog).

Stosownie do art. 15a ust. 7 updog, za koszt poniesiony, o którym mowa jest w przepisach regulujących sposób określania różnic kursowych w podatku dochodowym od osób prawnych, uważa się koszt wynikający z otrzymanej faktury (rachunku) albo innego dowodu w przypadku braku faktury (rachunku), a za dzień zapłaty – dzień uregulowania zobowiązań w jakiegokolwiek formie, w tym w wyniku potrącenia wierzytelności.

Jednocześnie z art. 15 ust. 1 updog wynika, że koszty poniesione w walutach obcych podlegają przeliczeniu na złote według kursu średniego ogłaszanego przez Narodowy Bank Polski z ostatniego dnia roboczego poprzedzającego dzień poniesienia kosztu.

Spółka powinna zatem koszt poniesiony w walucie obcej przeliczyć na złote, stosując kurs średni NBP z dnia poprzedzającego wystawienie przez kontrahenta faktury dokumentującej sprzedaż towaru.

Ponadto na podstawie art. 15a ust. 2 pkt 2 oraz ust. 3 pkt 2 updog powinna określić różnicę między tak określoną wartością kosztu poniesionego a wartością tego kosztu z dnia zapłaty zaliczki, przeliczając na złote kwotę zapłaconej zaliczki po kursie waluty faktycznie zastosowanym tego dnia (tu: kurs, po którym bank przeliczył złote na korony czeskie).

Przykład

Spółka zapłaciła 24 stycznia 2014 r. kontrahentowi zagranicznemu na poczet dostawy towarów zaliczkę w kwocie 14.000 CZK (waluta została zakupiona w banku). Faktura dokumentująca transakcję o wartości 14.000 CZK została wystawiona 4 lutego 2014 r.

W celu ustalenie kosztu poniesionego spółka przeliczyła kwotę 14.000 CZK, stosując kurs średni NBP z dnia 3 lutego 2014 r.

W celu ustalenia kosztu w dniu zapłaty spółka przeliczyła kwotę 14.000 CZK według kursu z dnia zapłaty zastosowanego przez bank.

Jeżeli wartość poniesionego kosztu po przeliczeniu na złote okazała się wyższa od wartości tego kosztu w dniu zapłaty, powstały dodatnie różnice kursowe, które spółka zaliczyła do przychodów podatkowych.

Natomiast, jeżeli wartość poniesionego kosztu po przeliczeniu na złote okazała się niższa od wartości tego kosztu w dniu zapłaty, powstały ujemne różnice kursowe, które spółka zaliczyła do kosztów podatkowych.

6. Nowe terminy wystawiania faktur a kurs waluty stosowany do wyceny kosztu poniesionego

Czy w związku z tym, że od początku tego roku faktury należy wystawiać do 15 dnia miesiąca następującego po miesiącu, w którym dokonano dostawy towaru lub wykonano usługę, to nadal koszt poniesiony należy przeliczać, stosując kurs średni NBP z ostatniego dnia roboczego poprzedzającego dzień wystawienia faktury?

Tak. Nadal na potrzeby ustalania podatkowych różnic kursowych koszt poniesiony w walucie obcej należy przeliczać na złote, stosując kurs średni NBP z ostatniego dnia roboczego poprzedzającego dzień wystawienia faktury.

Od 1 stycznia 2014 r. fakturę należy wystawić nie później niż 15 dnia miesiąca następującego po miesiącu, w którym dokonano dostawy towaru lub wykonano usługę albo otrzymano całość lub część zapłaty (z pewnymi wyjątkami).

Podatkowe różnice kursowe powstają m.in. wówczas, gdy wartość poniesionego kosztu wyrażonego w walucie obcej po przeliczeniu na złote różni się (jest wyższa lub niższa) od wartości tego kosztu w dniu zapłaty, przeliczonej według faktycznie zastosowanego kursu waluty z tego dnia (art. 24c ust. 2 pkt 2 i ust. 3 pkt 2 updof oraz art. 15a ust. 2 pkt 2 i ust. 3 pkt 2 updop). Stosownie do art. 24c ust. 7 updof i art. 15a ust. 7 updop, za koszt poniesiony uważa się koszt wynikający z otrzymanej faktury (rachunku) albo innego dowodu w przypadku braku faktury (rachunku), a za dzień zapłaty – dzień uregulowania zobowiązań w jakiegokolwiek formie. Jednocześnie z art. 11a ust. 2 updof oraz art. 15 ust. 1 updop wynika, że koszty poniesione w walutach obcych podlegają przeliczeniu na złote według kursu średniego ogłaszanego przez NBP z ostatniego dnia roboczego poprzedzającego dzień poniesienia kosztu. Powołane przepisy ustaw o podatku dochodowym nie zostały zmienione w stosunku do stanu prawnego obowiązującego w 2013 r., zatem pomimo zmiany od stycznia 2014 r. przepisów regulujących terminy wystawiania faktur, nadal koszt poniesiony w walucie obcej należy przeliczać na złote, stosując kurs średni NBP z ostatniego dnia roboczego poprzedzającego dzień wystawienia faktury (rachunku) albo innego dowodu.

7. Zakup paliwa za granicą

Spółka cywilna za paliwo tankowane za granicą otrzymuje faktury wystawione w walucie obcej. Na każdej fakturze wymienione są daty poszczególnych tankowań oraz ich wartość. Spółka prowadzi podatkową księgę przychodów i rozchodów. Czy do przeliczenia na złote kwot wynikających z faktury powinno się stosować kurs z dnia poprzedzającego dzień wystawienia faktury, czy kursy z dni poprzedzających tankowania?

Do przeliczenia na złote kosztu zakupu paliwa za granicą należy przyjąć średni kurs NBP z dnia poprzedzającego dzień wystawienia faktury.

Kosztami uzyskania przychodów są koszty poniesione w celu osiągnięcia przychodów lub zachowania albo zabezpieczenia źródła przychodów. Wyjątkiem są koszty wymienione w art. 23 updof.

Według art. 11a ust. 2 updof, koszty poniesione w walutach obcych przelicza się na złote według kursu średniego ogłaszanego przez Narodowy Bank Polski z ostatniego dnia roboczego poprzedzającego dzień poniesienia kosztu.

Zatem, aby zastosować odpowiedni kurs waluty, należy w pierwszej kolejności ustalić dzień poniesienia kosztu.

U podatników prowadzących podatkową księgę przychodów i rozchodów za dzień poniesienia kosztu uzyskania przychodów uważa się dzień wystawienia faktury (rachunku) lub innego dowodu stanowiącego podstawę do zaksięgowania (ujęcia) kosztu (art. 22 ust. 6b updof). Oznacza to, że datą poniesienia kosztu uzyskania przychodów jest data wystawienia faktury.

W konsekwencji do przeliczenia na złote kosztu zakupu paliwa za granicą powinno się przyjąć średni kurs NBP z dnia poprzedzającego dzień wystawienia faktury. Nie należy stosować kursów z dni poprzedzających tankowania.

8. Składki na ubezpieczenia społeczne pracownika uiszczane za granicą

Nasza firma zatrudnia pracownika ze Słowacji, którego wynagrodzenie zostało w umowie o pracę określone w złotych. Osoba ta podlega ubezpieczeniom społecznym w Słowacji, w związku tym składki odprowadzamy bezpośrednio do słowackiego odpowiednika naszego ZUS. Deklaracje sporządza księgowa ze Słowacji, przeliczając podstawę oskładkowania z PLN na euro według kursu słowackiego. Według jakiego kursu powinniśmy przeliczać na złote składki z deklaracji słowackich? Czy może to być ten sam kurs, jaki był zastosowany przy przeliczaniu podstawy oskładkowania na euro?

Nie. Do przeliczenia na złote kosztów poniesionych w walucie obcej na ubezpieczenia społeczne pracownika za granicą, jak również do obliczenia powstałych z tego tytułu różnic kursowych mają zastosowanie reguły określone w polskich przepisach o podatku dochodowym.

Zgodnie z dyspozycją art. 11a ust. 2 updof oraz art. 15 ust. 1 updof, koszty poniesione w walutach obcych przelicza się na złote według kursu średniego ogłaszanego przez Narodowy Bank Polski z ostatniego dnia roboczego poprzedzającego dzień poniesienia kosztu.

Wymaga podkreślenia, że regulacje obu ustaw o podatku dochodowym nie przewidują możliwości zastosowania jakiegokolwiek innego kursu z dnia poniesienia kosztu.

Ponadto przy rozliczeniach operacji i zdarzeń gospodarczych z udziałem walut obcych, podatnicy mają obowiązek stosować reguły rozliczania różnic kursowych określone w art. 24c updof oraz w art. 15a updof updof (zakładamy, że w rozpatrywanym stanie faktycznym firma nie wybrała metody ustalania różnic kursowych na podstawie przepisów o rachunkowości, którą to możliwość przewiduje art. 14b updof i art. 9b updof).

Przypomnijmy, że w świetle postanowień zawartych w tych unormowaniach:

- jeżeli wartość poniesionego kosztu wyrażonego w walucie obcej po przeliczeniu na złote według kursu średniego ogłaszanego przez NBP z ostatniego dnia ro-

boczego poprzedzającego dzień poniesienia kosztu jest wyższa od wartości tego kosztu w dniu zapłaty, przeliczonej według faktycznie zastosowanego kursu waluty z tego dnia – to powstają dodatnie różnice kursowe, które zwiększają przychody z działalności gospodarczej, natomiast w przypadku

- gdy wartość poniesionego kosztu wyrażonego w walucie obcej po przeliczeniu na złote według kursu średniego ogłaszanego przez NBP z ostatniego dnia roboczego poprzedzającego dzień poniesienia kosztu jest niższa od wartości tego kosztu w dniu zapłaty, przeliczonej według faktycznie zastosowanego kursu waluty z tego dnia – to powstają ujemne różnice kursowe, które zwiększają koszty uzyskania przychodów.

Trzeba przy tym zauważyć, że w myśl art. 24c ust. 4 updog i art. 15a ust. 4 updog, w brzmieniu obowiązującym od 1 stycznia 2012 r., przy obliczaniu różnic kursowych, uwzględnia się kursy faktycznie zastosowane w przypadku sprzedaży lub kupna walut obcych oraz otrzymania należności lub zapłaty zobowiązań. W pozostałych przypadkach, a także gdy do otrzymanych należności lub zapłaty zobowiązań nie jest możliwe uwzględnienie faktycznie zastosowanego kursu waluty w danym dniu, stosuje się kurs średni ogłaszany przez NBP z ostatniego dnia roboczego poprzedzającego ten dzień.

9. Różnice kursowe dotyczące VAT

Czy różnice kursowe od należności lub zobowiązań, w części dotyczącej VAT, uwzględniane są w rachunku podatkowym (przy podatkowej metodzie ustalania różnic kursowych)?

Podatnicy ustalający różnice kursowe metodą podatkową zasadniczo nie mogą ujmować w przychodach/kosztach podatkowych różnic od należności/zobowiązań, w części przypadającej na VAT.

W art. 24c updog i art. 15a updog ustawodawca ściśle określił sytuacje, w których powstają różnice kursowe (przepisy te nie dotyczą firm, które decydują się na stosowanie do celów podatkowych zasad ustalania różnic kursowych wynikających z ustawy o rachunkowości). Z przepisów tych wynika, że powstanie różnic kursowych należy wiązać z kategoriami przychodu należnego i kosztu poniesionego. Tak więc w przypadku faktur sprzedaży różnice kursowe powstają, gdy wartość przychodu należnego wyrażonego w walucie obcej po przeliczeniu na złote jest niższa lub wyższa od wartości tego przychodu w dniu jego otrzymania (art. 24c ust. 2 pkt 1 i ust. 3 pkt 1 updog oraz art. 15a ust. 2 pkt 1 i ust. 3 pkt 1 updog). Natomiast w przypadku faktur kosztowych różnice kursowe powstają, gdy wartość poniesionego kosztu wyrażonego w walucie obcej po przeliczeniu na złote jest wyższa lub niższa od wartości tego kosztu w dniu zapłaty (art. 24c ust. 2 pkt 2 i ust. 3 pkt 2 updog oraz art. 15a ust. 2 pkt 2 i ust. 3 pkt 2 updog).

Z art. 14 ust. 1 updog i art. 12 ust. 4 pkt 9 updog wynika, że przychodem nie jest należny VAT. Natomiast art. 23 ust. 1 pkt 43 updog i art. 16 ust. 1 pkt 46 updog stanowi, że co do zasady podatek naliczony nie jest uważany za koszt uzyskania przychodu. Zatem, zgodnie z literalną wykładnią tych przepisów, należy uznać, że ewentualne różnice kursowe od kwoty VAT wskazanej na fakturze sprzedaży lub zakupu wyrażonej w walucie obcej nie są różnicami kursowymi do celów podatkowych.

Wyjątkiem jest sytuacja, gdy kupujący nie ma prawa do odliczenia podatku naliczonego z otrzymanej faktury, zgodnie z przepisami ustawy o VAT. Wówczas ma prawo zaliczyć ten

podatek w koszty podatkowe, a co za tym idzie, ustalić różnicę kursową od wartości brutto wydatku.

Zdaniem NSA wyrażonym w wyroku z 23 marca 2012 r., sygn. akt II FSK 1508/10: „(...) to, że różnice w wycenie kwot podatku od towarów i usług, wynikające z ryzyka kursowego, nie zostały wymienione w art. 16 ust. 1 u.p.d.o.p. wprost, nie oznacza, że są one kosztem podatkowym. Jakkolwiek przepis art. 15a ust. 1 wyodrębnia różnice kursowe m.in. w kosztach podatkowych, to jednak nie mają one autonomicznego charakteru. Dopiero, jeżeli wynikający z transakcji gospodarczej wydatek ma związek z przychodem i zostanie uznany za koszt podatkowy, to również różnice kursowe z takim wydatkiem (kosztem uzyskania przychodów) związane mogą zostać uznane za koszt podatkowy. Istota różnic kursowych polega na urealnieniu przychodów i kosztów podatkowych z tytułu zmian kursów waluty. Jeżeli więc w określonym stanie faktycznym nie ma kosztu uzyskania przychodu, to nie ma również podstawy do jego urealniania. W przypadku podatku od towarów i usług ustawodawca w ustawie o podatku dochodowym od osób prawnych wyraził zasadę, że podatek ten nie wywołuje na jej gruncie skutków podatkowych. Jest neutralny podatkowo. Zasada ta dotyczy zarówno kosztów uzyskania przychodów, jak i przychodów”.

UWAGA

Jeśli różnice kursowe ustalane są metodą podatkową, to nie powstają one od tej części zobowiązania lub należności, która odpowiada wartości podatku VAT (z wyłączeniem sytuacji, w której kupujący nie ma prawa do odliczenia podatku naliczonego z otrzymanej faktury, zgodnie z przepisami ustawy o VAT).

Wystawienie lub otrzymanie faktury w walucie obcej na rzecz lub od krajowego kontrahenta rodzi identyczny obowiązek wykazania różnic kursowych dla celów podatku dochodowego jak w przypadku faktur w obrocie zagranicznym. Różnice takie korygują odpowiednio przychody lub koszty podatkowe.

III. USTALANIE RÓŻNIC KURSOWYCH OD WŁASNYCH ŚRODKÓW PIENIĘŻNYCH

1. Wycena wpływu środków pieniężnych w walucie obcej na rachunek walutowy

Wpływ na rachunek walutowy środków pieniężnych pochodzących z zakupu wycenia się po kursie faktycznie zastosowanym, np. po kursie sprzedaży banku, z którego podatnik korzystał. Kurs ten wynika z tabeli kursów tego banku, ale może to też być kurs indywidualnie wynegocjowany z bankiem, inny od kursu oficjalnie ogłoszonego i stosowanego przez ten bank wobec pozostałych klientów. Jest to kurs faktycznie zastosowany, o którym mowa w art. 24c ust. 4 updof i art. 15a ust. 4 updop.

Zapłatę należności na rachunek walutowy należy wycenić po kursie średnim NBP z ostatniego dnia roboczego poprzedzającego otrzymanie należności.

Przykład

Zagraniczny kontrahent zapłacił spółce 50.000 euro za dostarczony przez nią towar. Kwota ta wpłynęła na rachunek walutowy spółki. Kurs średni NBP z ostatnie-

go dnia roboczego poprzedzającego dzień wpływu waluty na rachunek walutowy wynosił 4,15 zł/euro. Po tym kursie spółka dokonała wyceny środków pieniężnych, które wpłynęły na rachunek walutowy ($50.000 \text{ euro} \times 4,15 \text{ zł/euro} = 207.500 \text{ zł}$).

Wpływ na rachunek walutowy odsetek naliczonych przez bank dewizowy wycenia się po kursie średnim NBP z ostatniego dnia roboczego poprzedzającego dzień wpływu odsetek na konto walutowe.

Przykład

Przedsiębiorca posiada oprocentowany rachunek walutowy. Bank dopisał do rachunku odsetki w wysokości 80 euro. Do wyceny otrzymanych odsetek przedsiębiorca zastosował kurs średni NBP z dnia poprzedzającego dzień otrzymania odsetek, który wynosił 4,12 zł/euro. Wartość otrzymanych odsetek wyniosła 329,60 zł ($80 \text{ euro} \times 4,12 \text{ zł/euro}$).

Zauważyć należy, że moment otrzymania odsetek jest momentem powstania przychodu podatkowego, a przychody w walutach obcych przelicza się na złote według kursów średnich NBP z ostatniego dnia roboczego poprzedzającego dzień uzyskania przychodu (art. 11a ust. 1 updog i art. 12 ust. 2 updog). Zastosowanie przy wpływie odsetek kursu średniego z ostatniego dnia roboczego poprzedzającego dzień otrzymania należności wpisuje się więc w systematykę ustaw o podatku dochodowym.

2. Wycena wpływu środków pieniężnych w walucie obcej z rachunku walutowego

Do sprzedaży waluty posiadanej na rachunku walutowym stosuje się kurs faktycznie zastosowany (np. kurs kupna banku, z usług którego jednostka korzysta).

Przykład

Na rachunku walutowym przedsiębiorca ma 20.000 euro. W celu uregulowania zobowiązania wobec krajowego kontrahenta sprzedał bankowi 10.000 euro po kursie 4 zł/euro. Rozchód waluty z rachunku walutowego wycenił po kursie kupna banku, z którego usług korzystał, tj. 4 zł/euro. Na rachunek złotówkowy wpłynęła kwota 40.000 zł, którą przedsiębiorca uregulował swoje zobowiązanie.

Do wyceny zobowiązania płaconego za pośrednictwem rachunku walutowego stosuje się kurs średni NBP obowiązujący na dzień poprzedzający dzień uregulowania zapłaty.

Przykład

Spółka posiada zobowiązanie wobec kontrahenta zagranicznego, któremu ma zapłacić 6.000 euro. Zobowiązanie uregulowała przelewem z rachunku walutowego. W związku z tą operacją w tym samym dniu bank pobrał opłatę w wysokości 10 euro. Rozchód waluty z rachunku walutowego spółka wyceniła po kursie średnim NBP obowiązującym na dzień poprzedzający dzień uregulowania zapłaty i pobrania przez bank opłaty za przelew, tj. po kursie 4,2 zł/euro ($6.010 \text{ euro} \times 4,2 \text{ zł/euro} = 25.242 \text{ zł}$).

W ocenie organów podatkowych przepisy art. 24c updof i art. 15a updop – zarówno w brzmieniu obowiązującym do 31 grudnia 2011 r., jak i po nowelizacji powołanych ustaw obowiązującej od 1 stycznia 2012 r. – w żadnej sytuacji nie uprawniają podatnika do stosowania kursu historycznego dla ustalania podatkowych różnic kursowych (np. interpretacja indywidualna: Dyrektora Izby Skarbowej w Warszawie z 9 marca 2012 r., nr IPPB5/423-1174/11-2/IŚ). Także Minister Finansów odpowiadając na pytanie zadane przez nasze Wydawnictwo, potwierdził, że rozchodu środków z rachunku walutowego nie można wycenić po kursie, po jakim ta waluta wpłynęła na rachunek walutowy lub po jakim została nabyta (zob. Przegląd Podatku Dochodowego nr 9 z 2012 r., artykuł pt. „Kurs waluty obcej stosowany do wyceny rozchodów walut z rachunku walutowego – odpowiedź Ministerstwa Finansów”).

Ze względu na jednolite stanowisko resortu finansów, negujące możliwość stosowania kursów historycznych, które jest poparte wyrokiem NSA z 15 kwietnia 2011 r., sygn. akt II FSK 2058/09, lepiej dla celów podatkowych zrezygnować ze stosowania kursów historycznych.

3. Różnice kursowe na rachunku walutowym

Różnice kursowe od własnych środków pieniężnych powstają w określonych przez ustawodawcę przypadkach. Otóż, na mocy art. 24c ust. 2 pkt 3 updof i art. 15a ust. 2 pkt 3 updop, dodatkowo różnice kursowe powstają, jeśli wartość otrzymanych lub nabytych środków lub wartości pieniężnych w walucie obcej w dniu ich wpływu jest niższa od wartości tych środków lub wartości pieniężnych w dniu zapłaty lub innej formy wypływu tych środków lub wartości pieniężnych, według faktycznie zastosowanego kursu waluty z tych dni.

Natomiast w myśl art. 24c ust. 3 pkt 3 updof oraz art. 15a ust. 3 pkt 3 updop, ujemne różnice kursowe powstają, jeżeli wartość otrzymanych lub nabytych środków lub wartości pieniężnych w walucie obcej w dniu ich wpływu jest wyższa od wartości tych środków lub wartości pieniężnych w dniu zapłaty lub innej formy wypływu tych środków lub wartości pieniężnych, według faktycznie zastosowanego kursu waluty z tych dni.

Dodatknie różnice kursowe zwiększają przychody, a ujemne różnice kursowe zwiększają koszty uzyskania przychodów.

Na podstawie art. 24c ust. 8 updof oraz art. 15a ust. 8 updop, podatnicy wyznaczają kolejność wyceny środków lub wartości pieniężnych w walucie obcej według przyjętej metody stosowanej w rachunkowości, której nie mogą zmieniać w trakcie roku podatkowego. Podatnicy mogą więc wybrać metodę: FIFO, LIFO lub kursów średnioważonych. Wybraną metodę stosują do wyznaczania kolejności wyceny środków pieniężnych, które wypływają z rachunku walutowego.

Przykład

Na rachunku walutowym spółki znajduje się 6.000 euro, na które składają się:

- zapłata należności w kwocie 3.000 euro wyceniona po kursie średnim NBP z ostatniego dnia roboczego poprzedzającego dzień otrzymania należności, który wynosił 4,2 zł/euro, co dało równowartość 12.600 zł,*
- zakupiona w banku waluta w kwocie 2.000 euro, wyceniona po kursie sprzedaży banku, który w tym dniu wynosił 4,15 zł/euro, co dało równowartość 8.300 zł,*

- zakupiona w kantorze waluta w kwocie 1.000 euro, wyceniona po kursie kantorowym, po którym spółka nabyła tę walutę, tj. 4,14 zł/euro, co dało równowartość 4.140 zł/euro.

Z rachunku bankowego jednostka dokonała zapłaty zobowiązania w kwocie 5.100 euro. Do wyceny rozchodu waluty z własnego rachunku walutowego jednostka stosuje średni kurs NBP z ostatniego dnia roboczego poprzedzającego dzień dokonania zapłaty zobowiązania, który wynosił 4,1 zł/euro.

Aby ustalić różnicę kursową od własnych środków pieniężnych, trzeba porównać wycenę środków pieniężnych w dniu ich wpływu i w dniu wypływu.

Do ustalenia kolejności wyceny środków pieniężnych, które wypływają z rachunku walutowego spółka stosuje metodę FIFO (tj. pierwsze weszło, pierwsze wyszło).

Ustalenie różnic kursowych od własnych środków pieniężnych:

$(3.000 \text{ euro} \times 4,2 \text{ zł/euro} + 2.000 \text{ euro} \times 4,15 \text{ zł/euro} + 100 \text{ euro} \times 4,14 \text{ zł/euro}) - 5.100 \text{ euro} \times 4,1 \text{ zł/euro} = 21.314 \text{ zł} - 20.910 \text{ zł} = 404 \text{ zł}.$

Ujemna różnica kursowa w kwocie 404 zł zwiększa koszty uzyskania przychodów.

4. Kurs waluty obcej stosowany do wyceny operacji na rachunku walutowym

Wpływ należności w walucie obcej na rachunek walutowy przeliczaliśmy po kursie kupna waluty obcej ogłaszającym przez bank, w którym znajduje się nasz rachunek walutowy, a wypływ środków z rachunku walutowego – po kursie sprzedaży waluty obcej ogłaszającym przez ten bank. Czy operacje te powinniśmy jednak przeliczać po kursie średnim ogłaszającym przez NBP z ostatniego dnia roboczego poprzedzającego dzień otrzymania należności lub zapłaty zobowiązań?

Transakcje związane z otrzymaniem należności i regulowaniem zobowiązań bezpośrednio na i z konta walutowego – kiedy nie dochodzi do faktycznego zakupu waluty od banku, jej sprzedaży, bądź innej formy przewalutowania środków – należy przeliczać po kursie średnim ogłaszającym przez Narodowy Bank Polski z ostatniego dnia roboczego poprzedzającego dzień otrzymania należności lub zapłaty zobowiązań.

Różnice kursowe od własnych środków pieniężnych powstają w określonych przez ustawodawcę przypadkach. Dodatkowo różnice kursowe, stosownie do art. 24c ust. 2 pkt 3 updof i art. 15a ust. 2 pkt 3 updof, powstają, jeśli wartość otrzymanych lub nabytych środków lub wartości pieniężnych w walucie obcej w dniu ich wpływu jest niższa od wartości tych środków lub wartości pieniężnych w dniu zapłaty lub innej formy wypływu tych środków lub wartości pieniężnych, według faktycznie zastosowanego kursu waluty z tych dni.

Natomiast w myśl art. 24c ust. 3 pkt 3 updof i art. 15a ust. 3 pkt 3 updof, ujemne różnice kursowe powstają, jeżeli wartość otrzymanych lub nabytych środków lub wartości pieniężnych w walucie obcej w dniu ich wpływu jest wyższa od wartości tych środków lub wartości pieniężnych w dniu zapłaty lub innej formy wypływu tych środków lub wartości pieniężnych, według faktycznie zastosowanego kursu waluty z tych dni.

Zgodnie z dyspozycją art. 24c ust. 4 updof i art. 15a ust. 4 updof (w brzmieniu obowiązującym od 1 stycznia 2012 r.), przy obliczaniu różnic kursowych, uwzględnia się kursy faktycz-

nie zastosowane w przypadku sprzedaży lub kupna walut obcych oraz otrzymania należności lub zapłaty zobowiązań. W pozostałych przypadkach, a także gdy do otrzymanych należności lub zapłaty zobowiązań nie jest możliwe uwzględnienie faktycznie zastosowanego kursu waluty w danym dniu, stosuje się kurs średni ogłaszany przez NBP z ostatniego dnia roboczego poprzedzającego ten dzień.

Problem w tym, że ustawodawca nie określił, jak należy rozumieć pojęcie „faktycznie zastosowanego kursu waluty”. Kwestia ta jest więc przedmiotem wielu interpretacji indywidualnych wydanych przez organy podatkowe.

WAŻNE

Organy podatkowe w najnowszych interpretacjach indywidualnych potwierdzają, że jeśli nie dochodzi do rzeczywistej transakcji zakupu lub sprzedaży waluty (w związku z otrzymaniem należności i regulowaniem zobowiązań bezpośrednio na i z konta walutowego), zastosowanie kursu średniego NBP, przy obliczaniu różnic kursowych od własnych środków, jest jedyną możliwością.

Potwierdzają to interpretacje indywidualne m.in.: Dyrektora Izby Skarbowej w Bydgoszczy z 9 stycznia 2013 r., nr ITPB1/415-1143/12/AD; Dyrektora Izby Skarbowej w Katowicach z 4 marca 2013 r., nr IBPBI/2/423-1555/12/PC; Dyrektora Izby Skarbowej w Łodzi z 7 stycznia 2013 r., nr IPTPB1/415-611/12-2/AG. Tak uznał również Zastępca Dyrektora Departamentu Podatków Dochodowych w piśmie z 5 listopada 2012 r., nr DD6/033/166/MDA/PK-1172/2012, skierowanym do Departamentu Polityki Podatkowej, opublikowanym w Biuletynie Skarbowym nr 6 z 2012 r. Organy podatkowe wypracowały więc stanowisko, które jest zgodne z linią orzeczniczą sądów administracyjnych.

5. Przelew waluty obcej z konta jednostki na zagraniczne konto jej oddziału

Spółka z o.o. posiada zagraniczny oddział. W celu finansowania jego działalności przelała środki pieniężne (w euro) ze swego konta w polskim banku na zagraniczne konto oddziału. Czy w momencie wypływu waluty z konta spółki powstają różnice kursowe od własnych środków pieniężnych? Czy te różnice kursowe powinny się obliczyć, porównując kursy z dnia wypływu (tj. dnia transferu środków z konta spółki na konto oddziału) z kursami z dnia wpływu środków na to konto?

Różnice kursowe od własnych środków pieniężnych powstaną dopiero w momencie zapłaty lub innej formy wypływu środków pieniężnych z konta zagranicznego oddziału. Do wyliczenia tych różnic powinien być uwzględniony kurs środków pieniężnych w walucie obcej w dniu ich wpływu na konto spółki i wypływu z konta oddziału.

Stosownie do art. 15a ust. 2 pkt 3 oraz ust. 3 pkt 3 updog, różnice kursowe od własnych środków powstają, jeżeli wartość otrzymanych lub nabytych środków lub wartości pieniężnych w walucie obcej w dniu ich wpływu jest niższa/wyższa od ich wartości w dniu zapłaty lub innej formy wypływu. Zatem warunkiem koniecznym powstania dodatnich lub ujemnych różnic kursowych jest zaistnienie zapłaty lub innej formy wypływu środków pieniężnych w walucie obcej (wypływ „na zewnątrz”).

WAŻNE

W sytuacjach przelewu środków w walucie z jednego rachunku walutowego na inny (oba należące do tej samej jednostki) następuje jedynie przemieszczenie waluty wewnątrz jednostki. Operacja ta nie stanowi wypływu środków. Nie powoduje zatem powstania różnic kursowych.

Wobec tego w stanie faktycznym opisanym w pytaniu różnice kursowe powstaną, gdy oddział firmy zapłaci z konta swoje zobowiązanie. Różnice kursowe powinno się obliczyć, porównując kursy z dnia wypłaty z kursami z dnia wpływu środków na konto spółki. Natomiast operacja przelewu środków pieniężnych z konta walutowego spółki na konto jej oddziału nie skutkuje powstaniem różnic kursowych. Takie stanowisko prezentują również organy podatkowe, np. Dyrektor Izby Skarbowej w Łodzi w interpretacji indywidualnej z 16 stycznia 2013 r., nr IPTPB3/423-374/12-3/IR, w której wyjaśnił że: „W przypadku przelewu posiadanych przez Spółkę środków pieniężnych między rachunkiem w Polsce i rachunkiem w Niemczech nie wystąpią różnice kursowe, ponieważ w wyniku przekazania środków pomiędzy rachunkiem w kraju i zagranicą nastąpi jedynie transfer własnych środków, a ich suma w walucie obcej nie ulegnie zmianie”.

6. Wycena rozchodu środków z rachunku walutowego według kursu historycznego

Spółka z o.o. posiada rachunek bankowy w euro. Do celów podatkowych spółka ustala różnice kursowe tzw. metodą podatkową. Według jakiego kursu, w przypadku zapłaty zobowiązania, powinna wycenić rozchód środków pieniężnych z tego rachunku? Czy może to być kurs historyczny?

Rozchód waluty z własnego rachunku walutowego w przypadku zapłaty zobowiązania, wycenia się według kursu średniego NBP z ostatniego dnia roboczego poprzedzającego dzień rozchodu. Do celów podatkowych nie można stosować tzw. kursu historycznego, tj. kursu waluty z dnia jej wpływu.

Różnice kursowe od środków pieniężnych zgromadzonych na rachunku walutowym powstają w sytuacjach określonych w art. 15a ust. 2 pkt 3 i ust. 3 pkt 3 upod. Z powołanych przepisów wynika, że jeśli wartość otrzymanych lub nabytych środków lub wartości pieniężnych w walucie obcej w dniu ich wpływu jest niższa od wartości tych środków lub wartości pieniężnych w dniu zapłaty lub innej formy wypływu tych środków lub wartości pieniężnych, według faktycznie zastosowanego kursu waluty z tych dni, wówczas powstają dodatnie różnice kursowe od własnych środków walutowych. Natomiast ujemne różnice kursowe powstają, jeżeli wartość otrzymanych lub nabytych środków lub wartości pieniężnych w walucie obcej w dniu ich wpływu jest wyższa od wartości tych środków lub wartości pieniężnych w dniu zapłaty lub innej formy wypływu tych środków lub wartości pieniężnych, według faktycznie zastosowanego kursu waluty z tych dni.

Następnie według art. 15a ust. 4 upod przy obliczaniu dodatnich i ujemnych różnic kursowych uwzględnia się kursy faktycznie zastosowane w przypadku sprzedaży lub kupna walut obcych oraz otrzymania należności lub zapłaty zobowiązań. W pozostałych przypadkach, a także gdy do otrzymanych należności lub zapłaty zobowiązań nie jest możliwe uwzględnienie faktycznie zastosowanego kursu waluty w danym dniu, stosuje się kurs średni ogłaszany przez Narodowy Bank Polski z ostatniego dnia roboczego poprzedzającego ten dzień.

Natomiast art. 15a ust. 8 updog stanowi, że podatnicy wyznaczają kolejność wyceny środków lub wartości pieniężnych w walucie obcej, o której mowa w ust. 2 pkt 3 i ust. 3 pkt 3, według przyjętej metody stosowanej w rachunkowości, której nie mogą zmieniać w trakcie roku podatkowego. Przepis ten dotyczy zasad ustalania różnic kursowych od własnych środków pieniężnych. Mówi on o kolejności wyceny środków pieniężnych w walucie obcej.

Odnosząc się do sytuacji, której dotyczy pytanie, należy zauważyć, że w dniu wypływu waluty nie dochodzi do wymiany waluty na złote. Kierując się art. 15a ust. 4 updog, należy przyjąć, że w tym przypadku nie jest możliwe uwzględnienie faktycznie zastosowanego kursu euro w dniu wypływu tej waluty, więc należy zastosować kurs średni ogłaszany przez Narodowy Bank Polski z ostatniego dnia roboczego poprzedzającego ten dzień.

7. Różnice kursowe na rachunku walutowym w części dotyczącej VAT

Spółka dokonuje zakupów od polskich i zagranicznych kontrahentów zarejestrowanych dla potrzeb VAT w Polsce. Część kontrahentów wystawia faktury w euro. Czy różnice kursowe od tej części środków własnych w walucie obcej, która odpowiada wartości VAT płaconego na rzecz kontrahenta, będą miały wpływ na wysokość przychodów lub kosztów podatkowych spółki?

W przypadku regulowania walutą obcą zobowiązania (w kwocie brutto) z tytułu poniesionego w tej samej walucie kosztu podatkowego, różnice kursowe od własnych środków pieniężnych powstaną również od tej części, która odpowiada podatkowi VAT i powinny być w całości uwzględnione odpowiednio w przychodach lub kosztach podatkowych.

Wyłączenie różnic kursowych związanych z kwotą VAT wyrażonego w walucie obcej z podstawy opodatkowania nie dotyczy jednak różnic kursowych powstałych na własnych środkach pieniężnych w walucie obcej przy zapłacie zobowiązania w części dotyczącej podatku VAT. Różnice kursowe od własnych środków pieniężnych są wyłącznie związane z posiadaniem środków pieniężnych w walucie obcej na rachunku walutowym przez pewien okres czasu, w trakcie którego dochodzi zazwyczaj do zmiany kursów walutowych, powodujących zmianę siły nabywczej tych środków.

W wyroku WSA we Wrocławiu z 14 października 2011 r., sygn. akt I SA/Wr 1229/11 uznającym za prawidłowe stanowisko organu podatkowego znajdziemy potwierdzenie przedstawionego stanowiska. W uzasadnieniu tego wyroku Sąd wskazał: „Dla powstania różnic kursowych, o których mowa w art. 15a ust. 2 pkt 3 i ust. 3 pkt 3 u.p.d.o.p. nie ma znaczenia, za co dokonywana jest zapłata, powstanie tych różnic kursowych nie jest związane z zapłatą za zobowiązanie, które jest kosztem podatkowym, ale różnice te powstają również w związku z innymi zdarzeniami, które prowadzą do wypływu waluty z rachunku walutowego (wspomniana wyżej odsprzedaż własnych walut obcych). Dlatego, w ocenie Sądu, nie można wyłączyć z przychodów/kosztów różnic kursowych od środków pieniężnych, które powstają w związku z regulowaniem wydatków, które nie stanowią kosztów uzyskania przychodów. Czyli różnice kursowe powstałe na własnych środkach pieniężnych w walucie obcej przy zapłacie zobowiązania w części dotyczącej podatku VAT (który jest co do zasady neutralny podatkowo – nie wpływa na przychody i koszty uzyskania przychodów, poza wyjątkami wskazanymi w przepisach – art. 12 ust. 4 pkt 9 oraz pkt 10 u.p.d.o.p. oraz art. 16 ust. 1 pkt 46 u.p.d.o.p.) – stosownie do art. 15a ust. 1 w związku z art. 15a ust. 2 pkt 3 oraz ust. 3 pkt 3 u.p.d.o.p. – powinny być uwzględnione odpowiednio w przychodach lub kosztach podatkowych”.

IV. RÓŻNICE KURSOWE A WARTOŚĆ POCZĄTKOWA SKŁADNIKA MAJĄTKU TRWAŁEGO

1. Cenę nabycia i koszt wytworzenia korygują różnice kursowe

Podstawą dokonywania odpisów amortyzacyjnych jest prawidłowo określona wartość początkowa danego środka trwałego lub wartości niematerialnej i prawnej.

W przypadku odpłatnego nabycia środka trwałego lub wartości niematerialnej i prawnej za wartość początkową uważa się cenę nabycia, a w przypadku wytworzenia we własnym zakresie środka trwałego – koszt wytworzenia.

W myśl art. 22g ust. 3 updof oraz art. 16g ust. 3 updof, za cenę nabycia uważa się kwotę należną zbywcy, powiększoną o koszty związane z zakupem naliczone do dnia przekazania środka trwałego lub wartości niematerialnej i prawnej do używania oraz pomniejszoną o podatek od towarów i usług, z wyjątkiem przypadków, gdy zgodnie z odrębnymi przepisami podatek od towarów i usług nie stanowi podatku naliczonego albo podatnikowi nie przysługuje obniżenie kwoty należnego podatku o podatek naliczony albo zwrot różnicy podatku w rozumieniu ustawy o podatku od towarów i usług. W przypadku importu cena nabycia obejmuje cło i podatek akcyzowy od importu składników majątku.

Za koszt wytworzenia, stosownie do art. 22g ust. 4 updof i art. 16g ust. 4 updof, uważa się wartość, w cenie nabycia, zużytych do wytworzenia środków trwałych: rzeczowych składników majątku i wykorzystanych usług obcych, koszty wynagrodzeń za pracę wraz z pochodnymi, i inne koszty, które dają się zaliczyć do wartości wytworzonych środków trwałych. Natomiast do kosztu wytworzenia nie zalicza się: kosztów ogólnych zarządu, kosztów sprzedaży, pozostałych kosztów operacyjnych i kosztów operacji finansowych, w szczególności odsetek od pożyczek (kredytów) i prowizji, z wyłączeniem odsetek i prowizji naliczonych do dnia przekazania środka trwałego do używania. Ponadto podatnicy podatku dochodowego od osób fizycznych do kosztu wytworzenia nie mogą zaliczyć wartości pracy własnej, małżonka i małoletnich dzieci.

Cenę nabycia oraz koszt wytworzenia koryguje się również o różnice kursowe, naliczone do dnia przekazania do używania środka trwałego lub wartości niematerialnej i prawnej (art. 22g ust. 5 updof i art. 16g ust. 5 updof).

2. Różnice kursowe ustalane na podstawie przepisów podatkowych

Zasady ustalania różnic kursowych przez podatników podatku dochodowego określa art. 14b updof i art. 9b updof.

W myśl art. 14b ust. 1 i 2 updof, podatnicy:

- ustalają różnice kursowe na podstawie art. 24c updof, albo
- prowadzący księgi rachunkowe mogą ustalać różnice kursowe na podstawie przepisów o rachunkowości, pod warunkiem że w okresie nie krótszym niż trzy lata po-

datkowe, licząc od początku roku podatkowego, w którym została przyjęta ta metoda, sporządzane przez podatników sprawozdania finansowe będą badane przez podmioty uprawnione do ich badania.

Stosownie natomiast do art. 9b ust. 1 updop, podatnicy ustalają różnice kursowe na podstawie:

- art. 15a updop, albo
- przepisów o rachunkowości, pod warunkiem że w okresie nie krótszym niż trzy lata podatkowe, licząc od początku roku podatkowego, w którym została przyjęta ta metoda, sporządzane przez podatników sprawozdania finansowe będą badane przez podmioty uprawnione do ich badania.

Z treści art. 22g ust. 5 updof i art. 16g ust. 5 updop wynika, że cenę nabycia oraz koszt wytworzenia koryguje się o różnice kursowe naliczone do dnia przekazania do używania środka trwałego lub wartości niematerialnej i prawnej. Określenie „naliczone” użyte w powołanych przepisach odnosi się do różnic kursowych powstałych w oparciu odpowiednio o art. 24c updof i art. 15a updop. Taki sposób wykładni znajduje potwierdzenie w interpretacjach organów podatkowych (np. interpretacja indywidualna Dyrektora Izby Skarbowej w Warszawie z 12 lutego 2013 r., nr IPPB5/423-1137/12-2/IŚ) i wyrokach sądów administracyjnych (np. wyrok NSA z 19 kwietnia 2013 r., sygn. akt II FSK 1681/11).

WAŻNE

Przy wyborze tzw. metody podatkowej ustalania różnic kursowych w wartości początkowej środka trwałego lub wartości niematerialnej i prawnej powinny być uwzględnione zrealizowane różnice kursowe.

Gdy zapłata związana z nabyciem lub wytworzeniem składnika majątku trwałego lub spłata kredytu (pożyczki) zaciągniętego w tym celu jest dokonywana po dniu oddania składnika majątku do używania, wówczas różnice kursowe nie korygują ceny nabycia lub kosztu wytworzenia. W takim przypadku różnice kursowe dodatnie zwiększają przychody, a ujemne – koszty uzyskania przychodów.

Różnice kursowe korygujące cenę nabycia lub koszt wytworzenia

Zasady ustalania różnic kursowych metodą podatkową przy poniesieniu kosztu lub spłacie kredytu (pożyczki) zaciągniętego na nabycie lub wytworzenie składnika majątku trwałego normują przepisy art. 24c ust. 2 pkt 2, 5 i ust. 3 pkt 2, 5 updof oraz art. 15a ust. 2 pkt 2, 5 i ust. 3 pkt 2, 5 updop. Na podstawie tych przepisów:

- dodatnie różnice kursowe powstają, jeżeli wartość:
 - poniesionego kosztu wyrażonego w walucie obcej po przeliczeniu na złote według kursu średniego ogłaszanego przez Narodowy Bank Polski jest wyższa od wartości tego kosztu w dniu zapłaty, przeliczonej według faktycznie zastosowanego kursu waluty z tego dnia,
 - kredytu (pożyczki) w walucie obcej w dniu jego otrzymania jest wyższa od wartości tego kredytu (pożyczki) w dniu jego spłaty, przeliczonej według faktycznie zastosowanego kursu waluty z tych dni,
- ujemne różnice kursowe powstają, jeżeli wartość:
 - poniesionego kosztu wyrażonego w walucie obcej po przeliczeniu na złote według kursu średniego ogłaszanego przez Narodowy Bank Polski jest niższa od wartości

tego kosztu w dniu zapłaty, przeliczonej według faktycznie zastosowanego kursu waluty z tego dnia,

- kredytu (pożyczki) w walucie obcej w dniu jego otrzymania jest niższa od wartości tego kredytu (pożyczki) w dniu jego spłaty, przeliczonej według faktycznie zastosowanego kursu waluty z tych dni.

Korekta ceny nabycia lub kosztu wytworzenia o różnice kursowe polega na tym, że ujemne różnice kursowe zwiększają te wartości, a dodatnie zmniejszają je.

Różnice kursowe od własnych środków pieniężnych

Różnice kursowe powstałe w wyniku wypływu waluty z konta walutowego w związku np. z zapłatą za środek trwały, zdaniem autora, nie powinny wpływać na wartość początkową środków trwałych lub wartości niematerialnych i prawnych. Różnice kursowe od własnych środków stanowią bowiem samoistne źródło przychodu lub kosztu w następstwie wzrostu lub spadku wartości posiadanych przez podatnika środków finansowych w walutach obcych, niezależnie od rodzaju operacji gospodarczych, w wyniku których środki te wpłynęły na rachunek podatnika lub z niego wypłynęły.

Organy podatkowe prezentują jednak odmienne zdanie (np. interpretacja indywidualna Dyrektora Izby Skarbowej w Warszawie z 27 lipca 2012 r., nr IPPB5/423-338/12-2/IŚ).

Ministerstwo Finansów w piśmie z 22 października 2012 r., będącym odpowiedzią na zapytanie naszego Wydawnictwa, wyjaśniło: *„W obowiązującym stanie prawnym na wartość początkową środków trwałych nabytych lub wytworzonych we własnym zakresie mają zatem wpływ różnice kursowe od własnych środków pieniężnych, które bezpośrednio powstają na operacjach związanych z zapłatą ceny za »faktury inwestycyjne«, dokonanych przed oddaniem nabytego lub wytworzonego środka trwałego do używania”*.

Dodajmy, że z kolei WSA we Wrocławiu w wyroku z 2 marca 2011 r., sygn. akt I SA/Wr 183/11 stwierdził: *„(...) różnice kursowe powstałe w wyniku rozchodu środków z bieżącego rachunku walutowego strony skarżącej, jako niezwiązane z nakładami na wytworzenie środka trwałego, a związane wyłącznie z posiadaniem środków pieniężnych na rachunku walutowym przez pewien czas, w którym nastąpiła zmiana kursu waluty, nie mogą być uwzględnione w wartości początkowej środka trwałego”*.

3. Różnice kursowe ustalane na podstawie ustawy o rachunkowości

Przyjęcie metody rachunkowej rozliczania różnic kursowych (tj. na podstawie art. 14b ust. 2 updog lub art. 9b ust. 1 pkt 2 updog) oznacza, że różnice kursowe z wyceny bilansowej uwzględniane będą w przychodach i kosztach podatkowych. Stosownie bowiem do art. 14b ust. 3 updog oraz art. 9b ust. 2 updog, podatnicy, którzy wybiorą metodę rachunkową rozliczania różnic kursowych, zaliczają odpowiednio do przychodów lub kosztów uzyskania przychodów ujęte w księgach rachunkowych różnice kursowe z tytułu transakcji walutowych i wynikające z dokonanej wyceny składników aktywów i pasywów wyrażonych w walucie obcej, a także wyceny pozabilansowych pozycji w walutach obcych. Wycena ta dla celów podatkowych powinna być dokonywana na ostatni dzień każdego miesiąca i na ostatni dzień roku podatkowego lub na ostatni dzień kwartału i na ostatni dzień roku podatkowego albo tylko na ostatni dzień roku podatkowego, z tym że wybrany termin wyceny musi być stosowany przez pełny rok podatkowy i nie może być zmieniony.

Z przepisów nie wynika wprost czy różnice kursowe naliczone dla celów bilansowych m.in. na dzień oddania środka trwałego do używania powinny korygować cenę nabycia lub koszt wytworzenia. Odnosząc się do tej kwestii, Ministerstwo Finansów w piśmie z 26 sierpnia 2013 r., będącym odpowiedzią na zapytanie naszego Wydawnictwa, wyjaśniło: „W przypadku wyboru przez podatników sposobu ustalania różnic kursowych według art. 9b ust. 1 pkt 2 ustawy o podatku dochodowym od osób prawnych, tj. wg metody przepisów o rachunkowości – rozwiązania wynikające z rachunkowości określają skutek w podatku dochodowym związany z różnicami kursowymi. Zasada ta nie jest modyfikowana innymi przepisami ustawy o podatku dochodowym od osób prawnych”.

WAŻNE

Podatnicy, którzy dla celów podatkowych ustalają różnice kursowe według zasad wynikających z ustawy o rachunkowości, cenę nabycia lub koszt wytworzenia powinni korygować także o niezrealizowane różnice kursowe, czyli m.in. o różnice kursowe od niezapłaconych zobowiązań naliczone na dzień oddania środka trwałego do używania.

4. Zapłata za środek trwały w dniu wystawienia faktury

Prowadzę jednoosobową działalność gospodarczą. Zakupiłem w Niemczech maszynę produkcyjną. Nie wymaga ona montażu, będzie więc przyjęta do używania oraz wprowadzona do ewidencji środków trwałych w dniu jej dostawy. Cena na fakturze jest wyrażona w euro. Zapłatę zrealizowałem w dniu zakupu, płacąc gotówką zakupioną w kantorze. Różnice kursowe rozliczam na podstawie przepisów podatkowych. Czy w tym przypadku wartość początkową powinienem skorygować o różnice kursowe?

Nie. W tym przypadku nie wystąpiły różnice kursowe, o które należałoby korygować cenę nabycia.

Wartością początkową środka trwałego nabytego w drodze kupna jest cena jego nabycia, na którą składa się kwota należna zbywcy, powiększona o koszty związane z zakupem naliczone do dnia przekazania środka trwałego do używania, a w szczególności o koszty transportu, załadunku i wyładunku, ubezpieczenia w drodze, montażu, opłat notarialnych, skarbowych i innych, odsetek, prowizji.

Stosownie do art. 22g ust. 5 updof, cenę nabycia koryguje się o różnice kursowe, naliczone do dnia przekazania do używania środka trwałego.

Korekty wartości początkowej o różnice kursowe, należy dokonać w oparciu o art. 24c ust. 2 pkt 2 lub ust. 3 pkt 2 updof. Tak ustalone różnice kursowe zwiększą lub zmniejszą wartość początkową nabytego środka trwałego.

W opisaney sytuacji w dniu dokonania transakcji sprzedawca wystawił fakturę, a przedsiębiorca zapłacił za nią walutą zakupioną w kantorze. W tym przypadku nie wystąpiły różnice kursowe, o które należałoby korygować cenę nabycia. W wartości początkowej nabytego środka trwałego przedsiębiorca uwzględni rzeczywistą wartość kosztu przeliczoną według faktycznie zastosowanego kursu (kantorowego), a nie wycenioną wartość wydatku, którą w przypadku dokonania zapłaty przed oddaniem środka trwałego do używania, musiałby korygować o różnice kursowe.

5. Różnicy kursowej od niezapłaconej raty nie uwzględnia się w wartości początkowej środka trwałego

Spółka z o.o. zakupiła u kontrahenta zagranicznego środek trwały. Zobowiązanie (w walucie obcej) z tego tytułu zostało rozłożone na raty. Ostatnia rata przypada po dniu oddania środka trwałego do używania. Spółka stosuje tzw. podatkową metodę rozliczania różnic kursowych. Czy różnice kursowe od niezapłaconej raty mają wpływ na wartość początkową tego środka?

W przypadku, o którym mowa w pytaniu, naliczonych statystycznie różnic kursowych od niezapłaconej raty, nie uwzględnia się w wartości początkowej środka trwałego. Wpływ na ustalenie wartości początkowej środka trwałego mają wyłącznie zrealizowane różnice kursowe naliczone do dnia przekazania go do używania.

W myśl art. 16g ust. 5 updop, cenę nabycia koryguje się o różnice kursowe, naliczone do dnia przekazania do używania środka trwałego lub wartości niematerialnej i prawnej. Ujemne różnice kursowe, które powstały na koszcie nabycia środka trwałego wyrażonym w walucie, zwiększają wartość początkową tego środka. Natomiast dodatnie różnice kursowe powodują zmniejszenie wartości początkowej środka trwałego.

Spółka stosuje tzw. podatkową metodę rozliczania różnic kursowych (art. 15a updop).

Dodatnie różnice kursowe w przypadku poniesionego kosztu wyrażonego w walucie obcej powstają, jeżeli wartość tego wydatku po przeliczeniu na złote według kursu średniego ogłaszanego przez NBP jest wyższa od wartości tego kosztu w dniu zapłaty, przeliczonej według faktycznie zastosowanego kursu waluty z tego dnia (art. 15a ust. 2 pkt 2 updop). Także powstanie ujemnych różnic kursowych w przypadku poniesionego kosztu wyrażonego w walucie obcej uzależnione jest od różnicy (ujemnej) między wartością tego kosztu po przeliczeniu na złote według kursu średniego ogłaszanego przez NBP a wartością tego kosztu w dniu zapłaty, przeliczonej według faktycznie zastosowanego kursu waluty z dnia zapłaty (art. 15a ust. 3 pkt 2 updop).

Powołane przepisy należy zastosować również przy ustalaniu różnic kursowych z tytułu zakupu środka trwałego. Wprawdzie wydatki na nabycie środka trwałego nie stanowią kosztów uzyskania przychodów, są one jednak kosztami podatkowymi poprzez odpisy amortyzacyjne.

Wobec tego przy zakupie środka trwałego różnice kursowe powstaną, jeżeli wartość poniesionego kosztu wyrażonego w walucie obcej po przeliczeniu na złote według kursu średniego ogłaszanego przez NBP różni się od wartości tego kosztu w dniu jego zapłaty (przy zastosowaniu faktycznego kursu z tego dnia).

Przy czym za koszt poniesiony uważa się koszt wynikający z otrzymanej faktury (rachunku) albo innego dowodu w przypadku braku faktury (rachunku). Natomiast za dzień zapłaty, powinien być uznany dzień uregulowania zobowiązania w jakiegokolwiek formie, w tym w wyniku potrącenia.

W przypadku nabycia środka trwałego, a więc poniesienia kosztu wyrażonego w walucie obcej, różnice kursowe powstają w dniu zapłaty, jako wynik porównania kosztu wynikającego z otrzymanej faktury i kosztu z dnia zapłaty. Gdy zapłata za środek trwały jest dokonana po dniu jego oddania do używania, wówczas powstałą różnicę kursową podatnik powinien zaliczyć odpowiednio do przychodów lub kosztów podatkowych, bez korygowania wartości początkowej środka trwałego.

Stanowisko to potwierdził NSA w wyroku z 1 września 2011 r., sygn. akt II FSK 496/10, w którym stwierdził: „(...) dla dokonania korekty wartości początkowej środka trwałego nabytego za walutę obcą o różnice kursowe niezbędne jest powstanie tych różnic w rozumieniu art. 15a u.p.d.o.p., co jest równoznaczne z zapłatą za środek trwały przed dniem przekazania środka trwałego do używania”.

Reasumując, w sytuacji gdy na moment przyjęcia środka trwałego do używania zobowiązanie z tytułu nabycia tego środka trwałego nie zostanie w całości uregulowane, to na ustalenie wartości początkowej tego środka trwałego nie mają wpływu różnice kursowe naliczone od niezapłaconego zobowiązania.

6. Środek trwały częściowo sfinansowany kredytem walutowym

Spółka z o.o. zakupiła maszynę produkcyjną, która będzie jej środkiem trwałym. Zapłaty dokonała częściowo z kredytu udzielonego jej na ten cel przez bank, a pozostałą kwotę przelała z własnego rachunku walutowego. Spółka rozlicza różnice kursowe metodą podatkową. Czy wartość początkowa środka trwałego powinna uwzględniać różnice kursowe wyliczone od kredytu na dzień przyjęcia tego środka do używania?

W tym przypadku jednostka ma obowiązek zwiększyć cenę nabycia środka trwałego o zrealizowane różnice kursowe powstałe do momentu oddania tego środka do używania. Obowiązek ten dotyczy zarówno różnic kursowych powstałych z tytułu zaciągniętego kredytu, jak również powstałych od własnych środków pieniężnych na rachunku walutowym.

Spółka z o.o. ustala różnice kursowe na podstawie art. 9b ust. 1 pkt 1 updop, tj. tzw. metodą podatkową. Zasady ustalania różnic kursowych tą metodą normują przepisy art. 15a updop.

Stosownie do art. 15a ust. 2 pkt 5 updop, dodatnie różnice kursowe powstają, jeżeli wartość kredytu (pożyczki) w walucie obcej w dniu jego otrzymania jest wyższa od wartości tego kredytu (pożyczki) w dniu jego spłaty, przeliczonej według faktycznie zastosowanego kursu waluty z tych dni.

Natomiast zgodnie z treścią art. 15a ust. 3 pkt 5 updop, ujemne różnice kursowe powstają odpowiednio, jeżeli wartość kredytu (pożyczki) w walucie obcej w dniu jego otrzymania jest niższa od wartości tego kredytu (pożyczki) w dniu jego spłaty, przeliczonej według faktycznie zastosowanego kursu waluty z tych dni.

Według art. 16g ust. 1 pkt 1 updop, za wartość początkową środka trwałego uważa się w razie jego odpłatnego nabycia – cenę nabycia. Cenę tę, zdefiniowaną w art. 16g ust. 3 updop jako kwotę należną zbywcy, powiększoną o koszty związane z zakupem naliczone do dnia przekazania środka trwałego do używania, koryguje się o różnice kursowe, naliczone do dnia przekazania do używania tego środka trwałego (art. 16g ust. 5 updop).

Jeżeli spółka ustala różnice kursowe w oparciu o podatkowe reguły, powinna naliczać wyłączenie zrealizowane różnice kursowe (tj. według zasad określonych w powołanych przepisach), które korygują cenę nabycia.

Spłata kredytu zaciągniętego na zakup środka trwałego zazwyczaj w praktyce następuje po oddaniu środka trwałego do używania. Pamiętajmy więc, że statystycznie naliczone różnice kursowe na dzień przyjęcia środka trwałego do używania nie korygują wartości początkowej tego środka.

7. Różnice kursowe na VAT a wartość początkowa środka trwałego

Spółdzielnia zakupiła od kontrahenta krajowego kocioł parowy. Jego cena nabycia była wyrażona w euro. Zapłata została zrealizowana w euro i nastąpiła przed przekazaniem kotła do używania. Różnice kursowe od wartości netto faktury wpływają na ustalenie wartości początkowej środka trwałego. Jak potraktować różnice kursowe od podatku VAT?

Podatkowe różnice kursowe ustalane są w odniesieniu do kosztu uzyskania przychodów, czyli – co do zasady – od wartości zobowiązania w kwocie netto. VAT z reguły nie stanowi przychodu ani kosztu podatkowego, w związku z tym również różnice kursowe dotyczące tego podatku nie są uwzględniane w rachunku podatkowym. Tak uważają organy podatkowe, np. Dyrektor Izby Skarbowej w Łodzi w interpretacji indywidualnej z 5 lutego 2013 r., nr IPTPB3/423-411/12-2/KJ, stwierdził: „Skoro (...) podatek od towarów i usług w zakresie podatku dochodowego od osób prawnych nie jest uznawany ani za przychód, ani za koszt uzyskania przychodów, to tym samym do takiej kategorii nie mogą zostać zaliczone wszelkie zobowiązania/należności pochodne, w tym również różnice kursowe dotyczące podatku od towarów i usług”.

W sytuacji, o której mowa w pytaniu, spółdzielnia ustali podatkowe różnice kursowe na rozrachunkach jako różnicę pomiędzy:

- wartością faktury za zakup środka trwałego w kwocie netto, przeliczoną z euro na złote według średniego kursu NBP z ostatniego dnia roboczego poprzedzającego dzień wystawienia faktury a
- wartością faktury za zakup środka trwałego w kwocie netto, przeliczoną z euro na złote według kursu faktycznie zastosowanego w dniu zapłaty za tę fakturę.

Wyjątkiem jest sytuacja, gdy kupujący nie ma prawa do odliczenia podatku naliczonego z otrzymanej faktury, zgodnie z przepisami ustawy o VAT. Wówczas podatek VAT ujmuje w wartości początkowej. A co za tym idzie, wartość początkową środka trwałego skoryguje o różnicę kursową od wartości brutto wydatku.

V. INNE ZAGADNIENIA

1. Różnice kursowe w postaci salda

Korzystam z programu finansowo-księgowego, który wykazuje różnice kursowe tylko w postaci salda, jako nadwyżkę sumy różnic dodatnich w okresie rozliczeniowym nad sumą różnic ujemnych (bądź odwrotnie). Moim zdaniem jest to błąd. Uważam, że odrębnie należy uwzględniać dodatnie różnice kursowe, a odrębnie ujemne różnice (odpowiednio w przychodach albo w kosztach podatkowych). W jaki sposób powinienem prawidłowo prezentować podatkowe różnice kursowe?

Podatnik, który stosuje podatkową metodę rozliczania różnic kursowych, powinien odrębnie obliczać i prezentować dodatnie oraz ujemne różnice kursowe. Metoda ujmowania różnic kursowych w postaci salda różnic dodatnich i ujemnych nie jest właściwa.

W unormowaniach zawartych w art. 24c updof, regulujących zasady ustalania różnic kursowych metodą podatkową, nie sposób doszukać się uzasadnienia dla przyjęcia stanowiska,

że prawidłowym jest wykazywanie różnic kursowych w postaci salda dodatnich i ujemnych różnic kursowych.

Przeciwnie w art. 24c ust. 1 updof zamieszczono zapis, z którego wprost wynika, że chodzi o „różnice kursowe” (liczba mnoga), które zwiększają odpowiednio przychody jako dodatnie różnice kursowe albo koszty uzyskania przychodów jako ujemne różnice kursowe – a nie o jedną kwotę stanowiącą łączny rezultat salda wszystkich obliczonych w danym okresie „różnic kursowych”.

Ponadto, postanowień art. 24c updof, nie można rozpatrywać w oderwaniu od całej konstrukcji i systematyki tej ustawy. Zgodnie zaś z dyspozycją art. 9 ust. 2 updof, dochodem ze źródła przychodów, co do zasady, jest nadwyżka sumy przychodów z tego źródła nad kosztami ich uzyskania osiągnięta w roku podatkowym. Jeżeli koszty uzyskania przekraczają sumę przychodów, różnica jest stratą ze źródła przychodów.

Z powołanej regulacji wyraźnie wynika, że chodzi w niej o porównanie sumy pojedynczych przychodów i sumy pojedynczych kosztów.

Stąd też dla celów rozliczenia podatku dochodowego, w sytuacji przedstawionej w pytaniu, w ewidencji księgowej należy uwzględniać z osobna dodatnie i ujemne różnice kursowe, obliczone zgodnie z art. 24c updof.

WAŻNE

Podatnik, który stosuje podatkową metodę rozliczania różnic kursowych, nie powinien księgować różnic kursowych jednym zbiorczym zapisem, w wysokości stanowiącej nadwyżkę sumy dodatnich różnic kursowych nad sumą ujemnych różnic kursowych albo jako nadwyżkę sumy różnic ujemnych nad dodatnimi – odpowiednio po stronie przychodów podatkowych, albo po stronie kosztów podatkowych.

Zaprezentowany pogląd znajduje potwierdzenie m.in. w interpretacji indywidualnej Dyrektora Izby Skarbowej w Katowicach z 15 stycznia 2013 r., nr IBPBI/2/423-1294/12/AP. W interpretacji tej czytamy: *„Wskazane przez wnioskodawcę zasady alokacji per saldo różnic kursowych należy uznać za nieprawidłowe, bowiem przepis art. 15a updof (odpowiednik art. 24c updof – przyp. red.) wyraźnie wskazuje na konieczność rozpoznawania dodatnich różnic kursowych w przychodach, a ujemnych w kosztach podatkowych, nie przewidując możliwości wynikowego ujmowania tych różnic”*.

Takie samo stanowisko wyraził NSA, stwierdzając w uzasadnieniu wyroku z 14 czerwca 2011 r., sygn. akt II FSK 185/10, że: *„Nie powinno być wątpliwości co do tego, że operując pojęciem przychodów i kosztów ich uzyskania (zwiększenia przychodów albo kosztów, o których mowa), ustawodawca posłużył się pojęciami odzwierciedlającymi rzeczywisty przebieg zdarzeń gospodarczych (poszczególnych transakcji), nie pozostawiając wyboru takiego wariantu rozliczenia, który będzie najkorzystniejszy dla konkretnego podatnika. Zabieg, który w skardze kasacyjnej oznaczono eufemistycznie jako »dokonanie uproszczenia kalkulacyjnego« (...), zniekształcałby rzeczywiste relacje występujące w ramach przeprowadzanych transakcji, rodząc niebezpieczeństwo nieuzasadnionego uprzywilejowania niektórych podatników. Wnioskom wyprowadzanym z brzmienia sformułowań: »kwota« i »różnica między wartościami«, a także spójnika »albo«, można przeciwstawić okoliczność, iż ustawodawca uznał za celowe zamieszczenie w art. 15a ust. 1 updof (odpowiednik art. 24c ust. 1 updof – przyp. red.) wyrażenia »różnice kursowe«. Liczba mnoga tego określenia stwarza podstawę dla tezy, iż różnice kursowe należy obliczać oddzielnie dla każdej operacji, po to by dla potrzeb rozliczenia podatkowego oddać wiernie jej charakter”*.

2. Kredyt otrzymany w euro i spłacany w złotych

Splata kredytu otrzymanego w euro będzie realizowana w złotych polskich. Czy powinniśmy ustalić różnice kursowe wynikające z przewalutowania kredytu lub ze spłaty tego kredytu?

W żadnej z wymienionych okoliczności nie dojdzie do powstania podatkowych różnic kursowych.

W celu ustalenia różnic kursowych otrzymujący kredyt (pożyczkę) powinien kierować się art. 24c ust. 2 pkt 5 i ust. 3 pkt 5 updof (odpowiednio art. 15a ust. 2 pkt 5 i ust. 3 pkt 5 updop). Jeśli spłacił kredyt (pożyczkę) po kursie niższym niż kurs z dnia otrzymania środków do dyspozycji, to wykazuje dodatnie różnice kursowe. Jeśli natomiast spłacił po kursie wyższym – wykazuje ujemne różnice kursowe. Przy czym dodatnie różnice kursowe zalicza do przychodów, a ujemne – do kosztów podatkowych.

Jak z tego wynika, różnice kursowe w rozumieniu podatkowym powstają przy spłacie kredytu dewizowego, w sytuacji gdy wyniki przeliczeń na złote tej samej ilości waluty obcej będą się różnić ze względu na wahania kursów walutowych w czasie, tj. pomiędzy dniem otrzymania kredytu dewizowego a dniem jego spłaty.

WAŻNE

W związku ze spłatą kredytu dochodzi do powstania różnic kursowych, jeżeli łącznie spełnione są następujące warunki:

- 1) kredyt został udzielony w walucie obcej,
- 2) spłata kredytu następuje w walucie obcej,
- 3) pomiędzy dniem udzielenia kredytu a dniem jego spłaty wystąpiła różnica w kursie waluty z tych dni stosowanym do przeliczenia kredytu.

Zauważyć należy, że operacja przewalutowania kredytu dewizowego na kredyt złotówkowy nie jest jego spłatą. Z kolei po przewalutowaniu kredytu dewizowego na kredyt złotówkowy jego spłata nastąpi w złotych. Zatem w opisanym stanie faktycznym nie będzie spełniony drugi ze wskazanych warunków. Wobec tego nie dojdzie do powstania podatkowych różnic kursowych w związku z przewalutowaniem lub spłatą tego kredytu.

3. Przewalutowanie zobowiązania

Mam nieuregulowane zobowiązanie (za usługę) wobec kontrahenta, wynikające z faktury wystawionej w walucie obcej. Kwota z faktury, po przeliczeniu na złote według kursu średniego NBP, została ujęta jako koszt uzyskania przychodów. Postanowiliśmy z kontrahentem przewalutować istniejące zobowiązanie na polskie złote, przyjmując umowne kursy. Czy powstałe różnice kursowe stanowią przychód/koszt podatkowy?

Jeżeli podatnik przewalutuje niezapłacone zobowiązanie na złote i dokona jego zapłaty w złotych, to taka operacja nie wpłynie na jego przychody i koszty podatkowe.

Przy transakcjach gospodarczych związanych z zakupem towarów lub usług dodatnie różnice kursowe zwiększają przychody podatkowe, jeżeli wartość poniesionego kosztu wyrażonego w walucie obcej po przeliczeniu na złote według kursu średniego ogłaszanego przez NBP jest wyższa od wartości tego kosztu w dniu zapłaty, przeliczonej według faktycznie za-

stosowanego kursu waluty z tego dnia (art. 24c ust. 2 pkt 2 updog i art. 15a ust. 2 pkt 2 updog). W odwrotnej sytuacji powstają natomiast ujemne różnice kursowe, które zwiększają koszty podatkowe (art. 24c ust. 3 pkt 2 updog i art. 15a ust. 3 pkt 2 updog).

Należy przy tym przyjąć, że koszt poniesiony, to koszt wynikający z otrzymanej faktury (rachunku) albo innego dowodu w przypadku braku faktury (rachunku). Z kolei dniem zapłaty jest dzień uregulowania zobowiązań w jakiejkolwiek formie, w tym w wyniku potrącenia wierzytelności. Wynika to z art. 24c ust. 7 updog i art. 15a ust. 7 updog.

Zatem zapłata zobowiązania w walucie obcej może powodować powstanie różnic kursowych, które wpływają na zwiększenie odpowiednio przychodów lub kosztów uzyskania przychodów z działalności gospodarczej.

WAŻNE

Dla powstania różnic kursowych związanych z zakupem towarów lub usług konieczne jest wystąpienie łącznie następujących elementów:

- 1) określenie kosztów w fakturze w walucie obcej,
- 2) dokonanie zapłaty w walucie obcej w terminie innym niż dzień wystawienia faktury.

W opisaney sytuacji zapłata będzie zrealizowana w walucie polskiej. Zatem nie jest spełniony drugi z wymienionych warunków. Wobec tego w tym przypadku nie powstaną różnice kursowe, o których mowa w art. 24c updog i art. 15a updog.

4. Wydatek w walucie obcej niestanowiący kosztu podatkowego

Czy skoro poniesiony wydatek nie jest kosztem uzyskania przychodów w prowadzonej działalności gospodarczej, to różnice kursowe powstałe z tytułu poniesienia tego wydatku też nie wpływają na zwiększenie przychodów lub kosztów podatkowych?

Skoro wydatek nie jest kosztem podatkowym, to również dotyczące go różnice kursowe są neutralne w rozliczeniu podatkowym.

Zasady ustalania różnic kursowych reguluje art. 24c updog i art. 15a updog. I tak, w przypadku kosztów dodatnie różnice kursowe powstają, jeżeli wartość poniesionego kosztu wyrażonego w walucie obcej po przeliczeniu na złote według kursu średniego ogłaszanego przez NBP jest wyższa od wartości tego kosztu w dniu zapłaty, przeliczonej według faktycznie zastosowanego kursu waluty z tego dnia. Natomiast z ujemnymi różnicami kursowymi mamy do czynienia, gdy wartość poniesionego kosztu wyrażonego w walucie obcej po przeliczeniu na złote według kursu średniego ogłaszanego przez NBP jest niższa od wartości tego kosztu w dniu zapłaty, przeliczonej według faktycznie zastosowanego kursu waluty z tego dnia.

Dodatnie różnice kursowe zwiększają przychody, a ujemne – koszty uzyskania przychodów.

Aby poniesiony wydatek był kosztem uzyskania przychodów, musi być poniesiony w celu uzyskania przychodów lub zachowania albo zabezpieczenia źródła przychodów, a ponadto nie może być wymieniony w art. 23 updog i art. 16 ust. 1 updog.

W sytuacji gdy wydatek nie stanowi kosztu podatkowego, to różnice kursowe powstałe między dniem poniesienia kosztu a dniem zapłaty także nie będą wpływały na koszty lub przychody podatkowe.

5. Jaki kurs waluty do ustalenia podatku u źródła?

Spółka z o.o. przekazuje zagranicznym kontrahentom należności licencyjne. W związku z tym jest płatnikiem zryczałtowanego podatku dochodowego od osób prawnych. Jakim kursem waluty należy się posłużyć, aby prawidłowo ustalić ten podatek?

W celu ustalenia prawidłowej wysokości podatku u źródła, płatnik zobowiązany jest do przeliczenia całej kwoty wynagrodzenia przekazywanego za granicę, przy zastosowaniu kursu średniego ogłaszanego przez NBP z ostatniego dnia roboczego poprzedzającego dzień wypłaty należności.

Stosownie do art. 21 ust. 1 updop, uzyskane przez nierezydentów od podmiotów polskich tzw. należności licencyjne, stanowiące przychód tych nierezydentów uzyskany na terytorium RP, podlegają w Polsce opodatkowaniu. Stawka podatku wynosi 20% przychodów. Wśród należności, których wypłata na rzecz podmiotu niebędącego polskim rezydentem powoduje powstanie problemu podatku u źródła, znajdują się m.in. należności z tytułu praw autorskich lub z praw pokrewnych, należności za udostępnienie tajemnicy receptury lub procesu produkcyjnego, za użytkowanie lub prawo do użytkowania urządzenia przemysłowego. Na podstawie art. 26 ust. 1 updop, podatek od tych wypłat są obowiązane (jako płatnicy) pobierać polskie osoby prawne i jednostki organizacyjne niemające osobowości prawnej oraz będące przedsiębiorcami osoby fizyczne, które dokonują na rzecz nierezydenta wypłat takich należności. Pobór podatku następuje w dniu dokonania wypłaty należności nierezydentowi.

Wypłacona nierezydentowi należność stanowi przychód tego nierezydenta wyrażony w walucie obcej. Obowiązuje tu ogólna zasada przeliczania przychodów w walucie obcej. Na podstawie art. 12 ust. 2 updop, przychody w walutach obcych przelicza się na złote według kursu średniego ogłaszanego przez Narodowy Bank Polski z ostatniego dnia roboczego poprzedzającego dzień uzyskania przychodu. Według organów podatkowych dzień wypłaty należności powinien być potraktowany jako dzień uzyskania przez podatnika przychodu. Takie stanowisko znajduje potwierdzenie w interpretacjach wydawanych przez organy podatkowe, m.in. w interpretacji indywidualnej Dyrektora Izby Skarbowej w Poznaniu z 15 lipca 2013 r., nr ILPB4/423-130/13-2/MC oraz Dyrektora Izby Skarbowej w Łodzi z 21 czerwca 2012 r., nr IPTPB3/423-113/12-2/IR.

Odnosząc się do omawianej kwestii, nie można pominąć faktu, że w niektórych wyrokach sądów administracyjnych (np. wyrok NSA z 2 czerwca 2011 r., sygn. akt II FSK 1932/10, wyrok WSA w Opolu z 23 listopada 2012 r., sygn. akt I SA/Op 362/12 – orzeczenie nieprawomocne), uznano, że przychód zagranicznego podatnika z tytułów wymienionych w art. 21 ust. 1 updop powstaje w dniu określonym w art. 12 ust. 3a updop.

Wobec braku jednoznacznego uregulowania omawianej kwestii oraz rozbieżnych stanowisk sądów i organów podatkowych można rozważyć wystąpienie z wnioskiem o wydanie indywidualnej interpretacji przepisów prawa podatkowego.

Zdaniem autora, za właściwe należy przyjąć stanowisko organów podatkowych, że to nie przychód należny, lecz przychód wypłacony z tytułów wymienionych w art. 21 ust. 1 updop stanowi podstawę do poboru zryczałtowanego podatku dochodowego. Wobec tego w celu ustalenia wysokości podatku u źródła, płatnik zobowiązany jest kwotę należności wyrażoną w walucie obcej przeliczyć na złote według kursu średniego ogłaszanego przez NBP z ostatniego dnia roboczego poprzedzającego dzień dokonania wypłaty takiej należności i pomnożyć przez stawkę podatku wynikającą z ustawy lub umowy o unikaniu podwójnego opodatkowania.

wania. W ten sposób, na dzień wypłaty należności dokonywanej w walucie obcej określona będzie w złotych kwota należnego podatku, którą należy przekazać do właściwego urzędu skarbowego.

PRZEGŁĄD PODATKU DOCHODOWEGO

Redakcja: Redaktor Naczelna: Marzanna Kobiela
Dodatek opracowała: Elżbieta Belon
adres: 66-400 Gorzów Wlkp., ul. Owocowa 8
e-mail: przeglad@gofin.pl

Wydawca: Wydawnictwo Podatkowe GOFIN sp. z o.o.
adres: 66-400 Gorzów Wlkp., ul. Owocowa 8
tel.: 95 720 85 40, faks 95 720 85 60

NAKLAD **14 200**



PRENUMERATA 2014 szczegóły na www.sklep.gofin.pl

1	Numer kompletu	Komplety promocyjne z nagrodami na IV-XII 2014 r.	Cena
	KOMPLET nr 1	Komplet czasopism (tab. 2 poz. 6) + Gazeta Podatkowa	1 699,50 zł
	KOMPLET nr 2	Komplet czasopism (tab. 2 poz. 6)	1 437,75 zł
	KOMPLET nr 3	Biuletyn Informacyjny (tab. 2 poz. 1) + Gazeta Podatkowa	673,50 zł

2	Lp.	Tytuł czasopisma	Cykl wydawniczy	PRENUMERATA 2014		
				IV-XII	I półrocze	II kwartał
	1.	Biuletyn Informacyjny dla Służb Ekonomiczno-Finansowych z comiesięcznym dodatkiem Serwis Podatkowy + on-line GRATIS!	co 10 dni	411,75 zł	274,50 zł	137,25 zł
	2.	Ubezpieczenia i Prawo Pracy + on-line GRATIS!	dwutygodnik	265,50 zł	177,00 zł	88,50 zł
	3.	Poradnik VAT + on-line GRATIS!	dwutygodnik	252,00 zł	168,00 zł	84,00 zł
	4.	Zeszyty Metodyczne Rachunkowości + on-line GRATIS!	dwutygodnik	261,00 zł	174,00 zł	87,00 zł
	5.	Przegląd Podatku Dochodowego + on-line GRATIS!	dwutygodnik	247,50 zł	165,00 zł	82,50 zł
	6.	KOMPLET CZASOPISM (poz. 1-5) + Serwis Głównego Księgowego GRATIS!	patrz poz. 1-5	1437,75 zł	958,50 zł	479,25 zł
	7.	Biuletyn Informacyjny dla Służb Ekonomiczno-Finansowych bez dodatku Serwis Podatkowy + on-line GRATIS!	co 10 dni	344,25 zł	229,50 zł	114,75 zł

Ceny zawierają podatek VAT. Koszty wysyłki pokrywa Wydawnictwo.

Warunkiem prenumeraty jest złożenie zamówienia (np. na www.sklep.gofin.pl) oraz **jednoczesne dokonanie wpłaty** na konto: Wydawnictwo Podatkowe GOFIN, BH Oddział w Gorzowie Wlkp., nr 14 1030 1133 0000 0000 3533 0000. Po otrzymaniu wpłaty wystawiamy fakturę.

Informacje o innych produktach: internetowy Serwis Głównego Księgowego, Czasopisma Księgowych on-line, Gazeta Podatkowa, segregatory i boksy dostępne są na stronie internetowej:

www.sklep.gofin.pl

Informacji udziela także **Biuro Obsługi Klienta** - tel. **95 720 85 40**, infolinia **800 162 732**

Publikacje zamieszczone w czasopiśmie nie stanowią opinii prawnych, urzędowej interpretacji przepisów ani innego oficjalnego stanowiska organów państwowych.

Wszelkie prawa zastrzeżone: kopiowanie, przedruk i rozpowszechnianie zabronione.